

NESTNIK

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 8. marec 1963

Štev. 10 (1085)

Petindvajset-letnica

Prihodnji teden bo zvezna vlada priredila na Dunaju uradno slavnost, posvečeno spominu na zgodovinske dogodke, ki so pred petindvajsetimi leti usodno posegli v življenje naše avstrijske domovine. S tem bo tudi z najvišje uradne strani dan okvir vsem ostalim prireditvam in svečanostim, s katerimi bomo v prihodnjih dneh obhajali 25-letnico zasedbe Avstrije po nacistični Nemčiji.

Naj bo to obujanje spominov skromno, takorekoč v osebnem zatišju, ali pa v obliki slavnostnih govorov in visoko donečih besed — vedno nam mora biti jasno pred očmi pravo bistvo in pomen dogodkov pred 25. leti. Predvsem pa se moramo ob tej priložnosti v polni meri zavedati naukov, ki jih ti dogodki s svojo predzgodovino in njim sledi razvoju naravnost vsiljujejo, ne samo nam v Avstriji, marveč mnogo širšemu krogu — vsemu človeštvu.

Eno je namreč jasno: leto 1938 je bilo le eden izmed mnogih členov dolge verige, samo majhen del tiste celote, ki se kot rdeča nit vleče skozi zgodovino zadnjih desetletij — to je pojav zločinskega nacifašizma, katerega zasedbi segajo že v leta kmalu po prvi svetovni vojni, ko je tako imenovana zahodna demokracija preživljala svojo veliko krizo in ni bila sposobna, da bi pravočasno zaustavila nevarni tok, ki je že od vsega začetka nedvomno kazal v smer absolutizma, nasilja in brezpravnosti. Do zadnjih temeljev gnili weimarski režim je s tem, da je svojo lastno rešitev iskal v boju proti naprednim strankam in proti delavskemu gibanju, ustvaril naravnost idealne pogoje za zmagočiti pohod Hitlerja in njegovih pajdašev. In še istega leta je enako usodno napako zagrešila avstrijska vlada, ki je najprej z razpustom parlamenta in le eno leto pozneje s topovi ter večali zadušila demokracijo in na razvalinah delavskih domov ustoličila svoj klerofašistični režim, pod katerim je Avstrija v pičlih štirih letih dozorela za dokončno uničenje.

Ko se v teh dneh še posebno živo spominjamo dogodkov pred petindvajsetimi leti, potem se moramo zavedati, da bi bilo zelo zgrešeno, če bi bilo to obujanje spominov le izraz neke zlagane sentimentalnosti. Naravnost usodno pa bi bilo, če bi hoteli ob tej priložnosti sebe in druge prepričevati, da je bila Avstrija takrat samo »žrtev«. Zgodovinska resnica namreč je, da tudi na Avstrijo odnosno del njenega prebivalstva pade sokerivda, da je prva republika pred 25. leti doživela svoj brodolom, ko je v marčnih dneh leta 1938 kot zrelo jakolko padla v naročje veleniškega imperializma. Mimo vseh drugih čimteljev je pri tem nedvomno odigralo usodno vlogo že samo dejstvo, da merodajni politični faktorji že ob republikanskem preloženju Avstrije očitno niso hoteli videti jasne perspektive za njeno samostojno državno življenje in so — izhajajoč iz koncepcije enotnega nemškega naroda — iskali izhod v proglasitvi »Nemške Avstrije« za sestavni del Nemčije. Izhajajoč iz tega moremo juljski puč 1934 smatrati le kot zadnjo preizkušnjo sil, kajti korak do »končne zmage« leta 1938 je bil samo še kratke intermezzo, ki je skupaj s Schuschniggovim kapitulantskim vzdihom »Bog čuvaj Avstrijo!« utonil v hrupni Hitlerjev paroli »Ein Volk, ein Reich, ein Führer!«.

Cepprav se ta resnica zdi morda še tako neprijetna in boleča, ki jo je treba imeti vedno pred očmi. Posebno še zato, ker so tudi v Avstriji danes na delu sile, ki že spet govorijo o »usodni skupnosti« nemškega naroda in ki po najrazličnejših ovinkih iščejo pot, katere bi se prej ali slej ponovno končala v »veliki domovini«.

Ob 25. obletnici usodnih dogodkov za našo domovino se je treba zato vprašati, ali smo se iz zgodovine res dovolj naučili. Velik del avstrijskega ljudstva — in tukaj smo bili koroški Slovenci nesorazmerno močno zastopani — je šel skozi trdo šolo nacističnega nasilja in v koncentracijskih taboriščih, v izseljeništvu in v zaporih, zlasti pa v vrstah odporniškega gibanja se je rodil tisti resnično demokratični in patriotski duh, ki je najboljši porok za obstoj svobodne, demokratične in neodvisne Avstrije. Naloga in dolžnost vsakega pravega demokrata in predvsem uradnih čimteljev pa je, da skrbijo za tako krepitev tega duha, da se naša domovina nikdar več ne bo mogla znajti pred dogodki, kakršni so jo doleteli pred petindvajsetimi leti.

Francoski delavci proti nasilju vlade

V Franciji se je v petek pričela velika stavka rudarjev. V stavko je stopilo okoli 230.000 rudarjev, da izrazijo s tem svoj protest proti podražitvam v zadnjih mesecih in da podkrepijo svoje zahteve po ustreznem zvišanju svojih mezd. V torek so se stavkajoči rudarji iz simpatije pridružili tudi železničarji ter uslužbenci dela elektrarn, plinarn ter telefonske in telegrafske službe.

S tem je stavka rudarjev stopila v odločilno fazo, kjer ne gre le za to, ali bodo francoski rudarji in delavci dosegli od vlade priznanje svojih zahtev po ustreznem zvišanju mezd, marveč predvsem za to, ali bo vlada upoštevala vlogo sindikalnih organizacij, kakor jo upoštevajo povsod v demokratičnem svetu. Vlada je namreč stavko prepovedala in napovedala prisilno mobilizacijo rudarjev k delu.

K stavki so rudarje pozvale sindikalne organizacije vseh političnih struj, ko vlada ni hotela ugoditi zahtevi po dvigu mezd za 11 % in po skrajšanju delovnega tedna od 47 na 40 ur. Tej zahtevi nasproti je bila vlada samo pripravljena, da prizna povišanje za 5,7 % in to le v več etapah tekom leta 1963. Ker vlada s sindikati ni hotela več naprej razgovarjati, so rudarji stopili v stavko.

Vlada je na to stavko odgovorila z napovedjo prisilne mobilizacije stavkajočih rudarjev, če se v ponedeljek ne lotijo dela. Vsako neupoštevanje te zapovedi vključno pasivne resistance in počasnejšega dela bo kaznovano. Ta grožnja je naletela na zaslužen odmev. Iz simpatije so pričeli stavkati tudi železničarji, uslužbenci elektrarn in plinarn ter telefonske in telefonske službe. Na stran stavkajočih pa so se postavili tudi državni uslužbenci, učitelji, dijaki in drugi. Prvič v zgodovini pa so se na stran stavkajočih rudarjev postavili tudi rudarski inženirji, ki jim je poverjena vsa kontrola nad

delom v rudnikih. Tudi cerkev se je zavzela za stavkajoče. Tako je škof Hughes iz Arasa v pastirskem pismu zahteval več upoštevanja in podpore sindikalnemu gibanju, »da bo med narodom deležno mesta, ki ga zasluži«. Skratka: vladni ukaz »stavka je prepovedana, stavljanje bo kaznovano« je v Franciji naletel na odpor vsega ljudstva.

V takih okoliščinah se seveda vlada ni upala izvajati napovedanih sankcij nad stavkajočimi rudarji. V rudarske revirje je sicer poslala policijske okrepitve, vendar se je policija v odločilnih dneh v ponedeljek in v torek zadržala pasivno in dopustila vsa zborovanja stavkajočih in vseh, ki so z njimi simpatizirali. V sporu med vlado in delavci pa je tudi de Gaulle postal zelo previden in se še ni odločil za nadaljnje ukrepe. Vsekakor pa ta spor med vlado in delavci v Franciji kaže, da je na kocki vprašanje, ali bo de Gaullov režim upošteval osnovne demokratične pravice delovnih ljudi ali pa jih bo pogazil.

ZNAČILNI POJAVI V ZAHODNI NEMČIJI:

Ne proti nacistom, marveč proti demokratom

Današnji režim v Zahodni Nemčiji vedno znova dokazuje, da ima o demokraciji prav posebne nazore. Kdor ni z nami, je proti nam — se očitno glasi načelo, po katerem ukrepajo oblasti; podobne poglede pa ima tudi kancler Adenauer s svojo krščansko-demokratsko stranko. O tem pričajo števili ukrepi, ki se sicer opirajo na načela demokracije, dejansko pa niso naperjeni proti nasprotnikom demokracije, marveč nasprotno v mnogih primerih proti tistim, ki so po svojih besedah in dejanjih zvesti privrženci demokratičnih svoboščin.

Najbolj zgovoren dokaz je vsekakor zadržanje zahodnonemških oblasti do obremenjenih nacistov, ki še vedno sedijo na vplivnih položajih in tako v veliki meri soodločajo in uravnavajo današnje zahodnonemško »demokracijo«, katera se potem — kaj bi se temu čudili! — demonstrira v tem, da so nepriljubljeni in nezaželeni tisti, ki zahtevajo kaznovanje nacističnih zločincev.

Take sadove »demokracije« čuti na svoji lastni koži zdaj tudi državni tožilec v pokrajini Hessen Fritz Bauer, ki skupaj z enajstimi drugimi državnimi tožilci vodi Center za zbiranje dokumentov o nacističnih zločincih. Ker je imenovan opozoril na število obremenjenih nacistov in kritiziral notranji položaj v današnji Zahodni Nemčiji, predvsem pa ožiglos neodločnost zahodnonemških oblasti pri obračunavanju z nacistično preteklostjo, je zdaj izpostavljen hudim napadom s strani bonnske vlade, političnih strank in dela tiska, ki celo zahtevajo njegovo odstavitev.

Državni tožilec Fritz Bauer je v intervjuju za kölnshavenski list pripovedoval o svojih izkušnjah, ki si jih je pridobil kot vodja Centra za zbiranje dokumentov o vojnih zločincih, ki še vedno svobodno žive v Zahodni Nemčiji. Izjavil je, da pravno preganjanje teh oseb »verjetno nikdar ne bo končano, ker en proces sproži pet novih«. Kot zahvala za njegovo delo pri raziskovanju nacističnih zločinov pa je — kot je povedal — »poln predal grozilnih pism«. Hkrati je Bauer govoril tudi o antisemitizmu v Za-

hodni Nemčiji in zanikal, da v državi vlada svoboda, čeprav je zagotovljena z ustavo.

Odkritostne kritike pa so močno razburile duhove v Bonnu in je vlada zahtevala odstranitev Bauerja s položaja državnega tožilca — zaradi »kršenja ugleda republike«. Ali ne bi bilo za bonnski režim bolj umestno, če bi kšitelje ugleda republike

PREDSEDNIK KENNEDY NAPOVEDAL BOJ RASNI DISKRIMINACIJI:

„Sami kršimo načela, ki jih pridigamo drugim!“

Cepprav je bilo suženjstvo v Ameriki odpravljeno že pred sto leti, so črnici v ZDA praktično še vedno neenakopravni in je njihov položaj v marsičem podoben razmeram, v kakršnih so nekdaj živeli sužnji. In to se dogaja v isti Ameriki, ki se tako rada ponaša s svojo svobodo in demokracijo, v Ameriki, ki drugim pridiga o načelih enakopravnosti in pravičnosti!

Skodljivost te dvoilčne politike je zdaj poudaril tudi predsednik Kennedy, ki je kongresu predložil načrt zakona proti rasni diskriminaciji, o kateri je dejal, da predstavlja hudo zlo in kviri ugled Amerike v tujini. V svoji poslanici kongresu pravi Kennedy, da se »škodljivi in zgrešeni rezultati rasne diskriminacije odražajo še vedno na vseh sektorjih državnega življenja, kljub napredovanju, ki je sledilo odpravi suženjstva pred enim stoletjem«.

Predsednik Kennedy predlaga v svoji poslanici kongresu, naj se prizna volilna pravica črncem, katerim se ta pravica odvzema v južnih državah zaradi krivičnih dokazov o kulturni sposobnosti ali pa, ker se črnici bojijo registrirati zaradi ustrahovanja in groženj. Hkrati predlaga tudi pospešitev rasne integracije v državnih šolah v skladu z razsodbami vrhovnega sodišča in se zavzema za ustanovitev posebne ustanove za državljanske pravice, ki bi imela nalogo, dajati informacije in nasvete, da bi učinkoviteje pobijali rasno diskriminacijo.

Današnji položaj ameriških črncev je predsednik Kennedy orisal nekako takole: črnski otrok, ki se danes rodi v Ameriki — ne glede na kraj ali državo, kjer se rodi — ima v primerjavi z belim otrokom, rojenim v istem kraju in istega dne, polovico možnosti, da dokonča osnovno šolo; tretjino možnosti, da dokonča višjo šolo; eno možnost na vsake tri, da se izuči v kakem poklicu; dvojno verjetnost, da bo brezposeln; eno možnost na sedem, da zasluži 10.000 dolarjev letno. Razen tega se mu kaže perspektiva, da bo živel sedem let manj kakor bele, in njegove možnosti po zaslužku so polovične od možnosti belca.

»Rasna diskriminacija — je poudaril Kennedy — ovira našo gospodarsko rast in ovira večji razvoj ter večje izkoriščanje naše delovne sile. Razen tega škoduje našemu svetovnemu »vodstvu« spričo dejstva, da mi kršimo v naši deželi tista načela, ki jih pridigamo v tujini. Ta diskriminacija veča stroške javne blaginje, zločinstvo in nered, predvsem pa je krivična. Zaradi tega, in to naj bo jasno v naših srcih in v naših možganih, da se nismo samo zaradi bladne vojne ali zaradi gospodarskih neugodnosti, ki jih povzroča diskriminacija, obvezali, da dosežemo pravo enakost možnosti življenja med belci in črnici — glavni razlog je, ker je ta borba pravična!«

Novi zapletljaji pri vladnih pogajanjih

Tokratna pogajanja za sestavo nove zvezne vlade so polna nepričakovanih zapletljivosti, ki se pojavijo prav v trenutku, ko že vse izgleda, da pot do sporazuma ni več dolga. Tudi ta teden se je začel z novo zaostritvijo razmerja med obema velikima strankama in smo zdaj »srečno« tako daleč, da niti provizorične vlade nimamo več. Kancler Gorbach je namreč na zadnji seji ministrskega sveta nebstveno kritiko s strani SPO proti nekemu uradniku vzel za povod, da je odpovedal vse nadaljnje vladne seje, dokler ta »problem« ne bo urejen.

Nova zaostritev razumljivo vpliva tudi na pogajanja za sestavo nove vlade, ki se zdaj nadaljujejo v posebnih pododborih. Taki pododbori so bili imenovani za vprašanja delovnega sporazuma ali koalicijskega pakta, za poddržavljena podjetja, za agrarna vprašanja, za probleme radia in televizije ter končno še za vprašanja proračuna. Nekaj teh pododborov se je sestalo že v sredo, vendar niso dosegli vidnega napredka, medtem ko je pododbor za proračunska vprašanja začel z delom šele včeraj.

Ravno proračun pa je problem, ki bo po vsej verjetnosti privedel še do novih zaostritev. Finančni minister Klaus je namreč napovedal primanjkljaj v višini petih milijard šillingov in pozval vse plasti prebivalstva, da morajo pomagati pri rešitvi tega vprašanja.

Trenutni položaj v Avstriji nekateri ocenjujejo precej pesimistično in pravijo, da se je druga republika ob 25. obletnici brodoloma prve republike znašla v doslej najtežji krizi.

Kaj postaja EGS?

To vprašanje se vsiljuje iz več razlogov. Najbistvenejši med njimi so ocena in zaprepaščenost socialistične internacionale po angleškem polomu v Bruslju, Adenauerjevo mnenje, da je pristop skandinavskih držav v EGS nevaren, ker imajo te dežele socialistične vlade, in zadnje sovjetske ocene EGS, osi Bonn—Pariz in njune povezanosti z NATO.

Obdobje, ko je bilo gledanje političnih sil po državah članicah EGS enotno, ko ni bilo razlik med gledanjem socialističnih in socialdemokratskih strank na to gospodarsko in politično integracijsko tvorbo in med gledanjem evropskih desničarskih konzervativnih in kapitalističnih sil, je mimo. Ta enotnost gledanja se je pričela tekom let vedno bolj krhati in se je po polomu v Bruslju docela razbila. Zadnje zasedanje Evropske posvetovalne skupščine, zlasti pa zasedanje biroja socialistične internacionale, zatem pa še sestanek dežel EFTA odkrivajo naravnost presenetljivo situacijo: vsi evropski socialdemokrati — eni bolj, drugi manj — so zaradi bruseljskega poloma močno razburjeni in razočarani. Najmanj so razočarani še britanski laburisti, ki so EGS že od vsega začetka ocenjevali nekoliko drugače kot socialdemokrati ostale zahodne Evrope.

Razočaranje zahodnoevropskih socialistov in socialdemokratov tako v območju EGS kot izven nje je dokaj razumljivo. V začetku so iz ekonomskih razlogov podpirali to skupno tržišče. Med njimi pa so bile tudi precej močne in vplivne skupine, ki so v EGS gledale osnove za ustanovitev »tretje sile«, ki bi omogočala določeno distanciranje od povojne ameriške dominacije v Evropi in od podrejanja evropske desnice ameriškemu vojaško-gospodarskim interesom. Dosedanji razvoj pa je na zahodu Evrope, zlasti v državah EGS, položaj prav te desnice utrdil in ga utrdil tako, da je prišlo do najbolj reakcionarne osi Bonn—Pariz, do francoske povzročitve poloma v Bruslju in do Adenauerjevega značilnega odklanijanja pristopa skandinavskih držav v EGS. V takih okoliščinah so se zahodnoevropski socialdemokrati znašli v položaju, ki jim tudi v daljši perspektivi ne nudi nobenih možnosti, da bi vplivneje posegli v politiko EGS in da bi omilili čedalje nevarnejša dogajanja v EGS.

Da se je v EGS položaj evropske desnice utrdil, ni nobenega dvoma. Dokaz za to ni le nastala Adenauer-de Gaullova os Bonn—Pariz in od de Gaulle povzročen polom v Bruslju, marveč tudi Adenauerjeva zaupna izjava, da prav iz razloga, da bi se socialistične postojanke v skupnem tržišču preveč ne utrdile, podpira protibritansko stališče de Gaulle. Ta izjava koncev konca popolnoma odgovarja njegovemu odnosu do pristopa skandinavskih držav v skupno tržišče. Vse te okoliščine pa so dale evropskim nacionalističnim silam nov pollet za utrditve svojega položaja na zahodu Evrope. One v zvezi z dobro znanimi bonnskimi krogi kažejo čedalje vidnejše in nedvoumnejše poteze revanšizma, med katerimi je zadržanje desničarskih reformistov ÖVP v zadnjih tednih samo majhen primer. EGS postaja nevarno žarišče tega nacionalističnega revanšizma. Kdor se boče v njo včlaniti in kdor se z njo druži od tega zahteva neusmiljeno pokorščino tem stremljenjem. Polom britanskega poizkusa v Bruslju je najnovejši primer za to.

Da je EGS postala najvplivnejše področje evropske desnice in nevarno žarišče nacionalističnega revanšizma, pa ne sledi le iz upravičene zaprepaščenosti zahodnoevropskih socialdemokratov, marveč tudi iz protestov in komentarjev, ki proti EGS prihajajo iz evropskega Vzhoda. Svoječas, ko se je avstrijski kancler Gorbach mudil na uradnem obisku v Moskvi, je dosegel pristaneke, da se Avstrija lahko pridruži EGS. Če spričo tega sedaj v Moskvi kategorično postavljajo, da bi bila pridružitve Avstrije k EGS v nasprotju z njenimi obveznostmi na podlagi državne pogodbe iz leta 1955, potem to ni ničesar drugega kot razumljiva reakcija na ravno kar opisan razvoj v EGS v zadnjih mesecih.

V danih okoliščinah bi avstrijska vlada storila dobro, če bi to svarilo upoštevala, ne le zaradi tega, ker prihaja iz Moskve, marveč zlasti zaradi tega, ker se kot nevtralna država ne more vezati z nobeno blokovo, še manj pa tako nevarno revanšistično skupino, kot postaja EGS Adenauer-de Gaullova kova.

Ljubeljski predor jeseni izročen prometu?

Po jugoslovanskih vesteh bo Ljubeljski predor letos tako daleč urejen, da bo lahko še pred zimo predan prometu. Na jugoslovanski strani bo predor zgotovljen že letos pomladi, ko bodo zaključili dela v zvezi z razsvetljavo, z zadnjim oblogom na rasi in v zvezi s portalom in ko bo dokončno urejena novo terasirana cesta od jugoslovanskega Podlublja proti predoru. V nadaljevanju teh del pa je tudi že predviden začetek obvoza Tržiča na njegovi desni strani.

Tudi vladni krogi na Dunaju se zelo trudijo, da bi držali napovedan termin in da bi bil tudi na avstrijski strani predor do zime uporaben za promet. Na Koroškem vendar, kjer je bil Ljubeljski predor nekaterim že vedno trn v peti, pravijo, da bo trajalo še leta, preden bo predor na tej strani dobil podobno podobo, kot jo ima na jugoslovanski strani. Po vesteh, ki jih razširja »Volkszeitung« in pri katerih se sklicuje na referenta za ceste, namestnika deželnega glavarja ing. Truppeja, je namreč treba za ureditev predora na avstrijski strani »zazidati« še okoli 25 milijonov šilingov, kar odgovarja polovici zneska, ki je bil od leta 1950, ko so pričeli na avstrijski strani predor urejevati, vanj že »zazidan«. Spričo tega

trdijo, da bo minilo še leta, preden bodo tudi na tej strani zgotovljeni osvetljava, zračenje in asfaltiranje predora ter njegov portal.

Ta polževa gradnja predora na avstrijski strani, ki je v celoti 1500 m dolg in ki ga odpade na avstrijsko stran 900 m, na jugoslovansko pa 600, postaja malce smešna, posebej še, če upoštevamo, da je bil predor pred tem že prebit. Pa naj bo kakorkoli, spričo naraščajočega avtomobilskega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo (leta 1962 je v 126.000 vozilih prestopilo to mejo nad 400.000 oseb) naj ne bo Ljubeljski predor bodočim generacijam dokaz, da je v Avstriji še v drugem polstoletju dvajsetega stoletja nad splošno željo človeštva po sožitju in medsebojnem srečevanju in spoznavanju, pri gradnji potrebnih prometnih zvez obveljalo mnenje koroških ostankov malomeščanskega nacionalizma, ki so povzročili, da so Ljubeljski predor v dobi tehnike urejali delj, kot so pred tisočletji gradili babilonski stolp.

Ne glede na to pa postaja tudi avstrijska obljuba odprla Ljubeljskega predora letošnje jeseni dokaj resnična, kajti carinarnica, ki jo bodo pričeli sedaj graditi, bo do zime že pričela poslovati.

Avstrijska jeklarna za Sovjetsko zvezo

Na Dunaju je bila te dni po predhodnih pogajanjih v Linzu podpisana pogodba, po kateri bo avstrijsko poddržavljeno podjetje VOEST v Linzu dobavilo Sovjetski zvezi naprave za veliko jeklarno, ki bo delala po znanem avstrijskem LD-patentu. Zmogljivost nove jeklarne bo znašala letno dva milijona ton, zaposlovala pa bo okoli 10.000 delavcev. Stroški za dobavo te jeklarne bodo znašali okroglo 800 milijonov šilingov, od katerih bo Sovjetska zveza 75 odstotkov

plačala v devizah, za ostalih 25 odstotkov pa bo dobavila surovo železo, ki ga VOEST predeluje v svojem lastnem podjetju.

Avstrijske LD-jeklarne uživajo v svetu velik ugled in se zanje zanima cela vrsta držav. Tako so trenutno v teku tudi pogajanja z Romunijo in so na merodajnem mestu mnenja, da so se po sedanjem podpisu pogodbe s Sovjetsko zvezo izboljšali izgledi tudi v tej zvezi.

Avstrijski drobiž

Na Dunaju razpravljajo o konzularnih odnosih

V ponedeljek se je na Dunaju pričelo zasedanje predstavnikov držav, ki so članice OZN, na katerem razpravljajo o konzularnih odnosih. Na zasedanju je zastopanih okoli 100 držav. Zasedanje je začel kot zastopnik generalnega sekretarja U Tanta pravni svetovalec OZN Konstantin Stavropoulos. Po otvoritvi pa je spregovoril avstrijski zvezni prezident dr. Schärff.

Aktivna plačilna bilanca

Avstrijska plačilna bilanca za leto 1962 izkazuje 5.920 milijonov šilingov aktive. Od tega odpade 3.920 milijonov šilingov na vrednost zlata. Bilanca v storitvah izkazuje aktivno 2 milijard šilingov, medtem ko je v zadnjih 2 letih znašala še 2,2 milijardi oz. 848 milijonov šilingov pasive.

Ugodna plačilna bilanca Avstrije je v veliki meri posledica pričetka realizacije sporazuma z Zahodno Nemčijo o odškodninah žrtvam fašizma v drugi svetovni vojni. Do neke mere pa je ugodno plačilno bilanco omogočila še izpolnitev v avstrijski državni pogodbi določenih blagovnih obveznosti nasproti Sovjetski zvezi. Zadnji obrok teh obveznosti v višini 1 milijarde šilingov je Avstrija dobavila že sredi leta 1961. Poleg teh dveh činiteljev ugodne plačilne bilance pa je treba še upoštevati veliko vlogo, ki jo pri tem igra inozemski turizem, ki je prinesel lani 9 milijard šilingov dohodkov, kar odgovarja 12 % skupne avstrijske potrošnje.

Spričo take ugodne plačilne bilance je avstrijska narodna banka lani prvič lahko odobrila posojilo svetovni banki v višini 5 milijonov dolarjev.

Nov turistični priročnik

V založbi za mladino in ljudstvo na Dunaju je pred kratkim izšel turistični priročnik »Pojdi z menoj v Jugoslavijo«. Napisal ga je znani avtor turističnih priročnikov Georg Schreiber. Priročnik je v platno vezan, obsega 196 strani in je opremljen z vrsto slik in risb.

Od ponedeljka naprej novi bankovci po 50 šilingov

Prihodnji ponedeljek bo pričela Avstrijska narodna banka izdajati nove bankovce po 50 šil. Bankovci bodo nosili datum 2. julija 1962. Na sprednji strani bodo na desni strani nosili glavo avstrijskega botanika Riharda Weltsteina, na drugi pa čez celo širino grad Mauterndorf.

Za povečanje števila turistov iz Švedske in Finske

V svrhu propagande za turizem na Koroškem se je pred kratkim podala 16-članska folkloristična ekipa na Finsko, Švedsko in v severno Nemčijo. S petjem in plesi je skupina v Helsinkih nastopila v posebni Koroški posvečeni televizijski oddaji. Na Švedskem je nastopila v 6 mestih. Ti nastopi so bili povezani s predavanji in predvajanji turističnih filmov s Koroške. Po zaključeni turneji na Švedskem je skupina obiskala še štiri mesta v severni Nemčiji, nakar se bo te dni vrnila na Koroško.

Stavke pri radiju in televiziji

V petek zvečer ob 18. uri sta avstrijski radio in televizija ustavila svoje oddaje in napovedala, da so njuni uslužbenci začeli stavkati in da bodo stavkali tako dolgo, dokler ne bo docela uveljavljen svoječasni sporazum glede dela v podjetju. Stavko je izzval neutemeljeni takojšnji odpust vodje zabavnih oddaj avstrijske televizije. Stavka je trajala 27 in pol ure in so uslužbenci z oddajami spet pričeli, ko je bil po deseturnem pogajanju dosežen ustrezen sporazum med avstrijskim radiom in televizijo ter njunimi uslužbenci.

Po desetih letih končno popuščanje prekomernih sečenj

Z 9,638.000 kubičnih metrov lesa je bilo posekanih za 4,3 % manj lesa kot leta 1961. Istočasno pa je ta količina lesa najnižja, ki je bila v zadnjih 10 letih posekana v Avstriji. Na posekanem lesu sta veleposestniški in državni gozd udeležena s 60 %. 40 % lani posekanega lesa pa je izviralo iz kmečkega gozda. Ker je bilo v veleposestniškem in državnem gozdu lani posekanega le za znanje manj lesa kot leta 1961, gre lansko nazadovanje v prid kmečkega gozda. Kakor pravijo, je bilo lani v kmečkem gozdu posekanega za 7 % manj lesa kot leta 1961. Od skupno posekanega lesa je lani odpadlo okroglo 11,7 % lesa, ki je moral biti posekan zaradi gojitvenih ukrepov (čiščenje in redčenje). V letu 1961 je delež tega lesa znašal še 17,4 %, kar kaže, da imajo zlasti kmečki gozdni posestniki za gojitvena dela v gozdu vedno manj časa.

Jeseni 5. kongres Avstrijske sindikalne zveze

Peti zvezni kongres Avstrijske sindikalne zveze je določen za 23. september tega leta. Prirejen bo v dunajski koncertni hiši in bo trajal 4 dni. Kongres je najvišji forum Zveze avstrijskih sindikatov, ki zastopa koristi 1,5 milijona članov. Kongres zaseda vsako četrto leto.

POŠIROKEM SVETU

MADRID. — Španski diktator Franco se je prav te dni pritožil čez da očitki, po katerih naj bi bil njegov režim diktatorski, nikakor niso upravičeni. Toda kako »demokracija« Francovega kova v resnici izgleda, kaže dejstvo, da je trenutno v Španiji okoli 4000 političnih pripornikov, torej več tisoč ljudi, ki so jih vtačili v zapore samo zato, ker so se borili za resnično demokracijo in svobodo!

BONN. — Med zahodnonemškimi kanclerjem Adenauerjem in njegovim prvim namestnikom Erhardom je spet prišlo do bolj napetega razmerja, ker je Erhard brez dovoljenja svojega šefa vodil razgovore o nadaljnjih možnostih za vključitev Velike Britanije v EGS. Končno pa je bil »bratski« spor spet poravnani in velja Erhard slej ko prej za najbolj resnega kandidata za novega nemškega kanclerja, ko se bo Adenauer letos jeseni umaknil iz političnega življenja.

NEW DELHI. — Prejšnji teden je umrl bivši predsednik Indije dr. Radžendra Prasad, ki je veljal za uglednega državnika in borca za mir ter mednarodno sodelovanje. Družina umrlega predsednika ter indijski vlada so sprejeli izraze sožalja iz vseh delov sveta.

OSLO. — Sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko je bil na obisku na Norveškem, kjer je imel razgovore z norveškim zunanjim ministrom Langeom, s katerim sta imela plodno izmenjavo mnenj o mednarodnem položaju. Posebno obilno sta obravnavala vprašanja razorožitve in preprečitve atomskih poskusov. Gromiko je imel ob tej priložnosti tudi predavanje v norveško-sovjetskem društvu, kjer se je zavzel za miroljubno koeksistenco, rekoč, da Sovjetska zveza odklanja vojno kot sredstvo za urejanje mednarodnih sporov. Izrazil je prepričanje, da je mogoče vsak problem, naj bo še tako zapleten, rešiti s pogajanjem.

BEograd. — Predstavnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva Drago Kunc je na svoji tedenski tiskovni konferenci izjavil, da je Jugoslavija še nadalje mnenja, da so dani vsi objektivni pogoji, da bi s potrebno dobro voljo in oboljstranskim popuščanjem odstranili preostale ovire za sporazum o prepovedi jedrskih poskusov.

LEOPOLDVILLE. — V kongoški prestolnici Leopoldville je zasedala Ekonomska komisija OZN za Afriko, ki je obravnavala različne afriške gospodarske probleme in se posebno obilno bavila z vprašanji v zvezi s svetovno konferenco za gospodarstvo in razvoj, ki bo sklicala prihodnje leto. Na predlog Etiopije je komisija soglasno sprejela resolucijo, ki poziva članice komisije, naj aktivno sodelujejo v pripravi na to svetovno gospodarsko konferenco, sekretariat komisije pa naj pripravi dokumentacijo o gospodarskih problemih afriških držav.

LONDON. — Še pred dnevi je angleška tajna policija Scotland Yard izjavila, da britanska policija ne ve nič o tem, da bi bil bivši predsednik francoske vlade in sedanjí vodja tako imenovanega Nacionalnega sveta odpora Georges Bidault v Veliki Britaniji. Toda takoj po tej izjavi je londonska radijska postaja BBC oddajala intervju z Bidaultom, kar je razumljivo privedlo do negodovanja v Parizu, kjer britanski vladi očitajo, da nudi zatočišče človeku, ki smatra za svojo najvažnejšo nalogo odstranitev sedanjega predsednika Francije de Gaulle.

FRANKFURT. — Državni tožilec v Frankfurtu je sporočil, da je bil izpuščen na svobodo vojni zločinec Otto Hunsche, kateri je bil med vojno pomočnik nacističnega krvnika Eichmanna. Lani je bil Hunsche obsojen na pet let zapor, ker je sodeloval pri umoru večjega števila madžarskih Židov, toda sedaj so ga spustile zahodnonemške oblasti na svobodo, medtem ko v Zahodni Nemčiji prav sedaj poteka nova kampanja proti vrsti antinacistov.

BRUSELJ. — Med članicami EGS je prišlo do novega nesoglasja, ko je šlo za odobritev francoskega predloga za sprejem 18 afriških držav, bivših francoskih kolonij, v skupno tržišče. Kakor je pred nedavnim Francija onemogočila sprejem Velike Britanije, tako sta se zdaj proti sprejemu bivših francoskih kolonij izrekli Italija in Nizozemska.

VARSAVA. — V Varšavi je bil pred nedavnim posvet obrambnih ministrov držav članic Varšavskega pakta, ki so proučili aktualna vprašanja o stanju armad in načrte za vključitev letošnjih vojaških vaj. Sporočilo, ki je bilo objavljeno po zaključenem posvetovanju, pravi, da je posvet potekel v duhu popolnega medsebojnega razumevanja in enotnosti.

ZENEVA. — Predstavnik Sovjetske zveze, Amerike, Velike Britanije, Francije, Japonske, Norveške in Čehoslovaške so na dvodnevem zasedanju v Ženevi proučili norme, na katerih bo zasnovan mednarodni zakon o izkoriščanju vesoljskega prostora. Mednarodna skupina, ki pripada medplanetarni uniji, je razpravljala o izkoriščanju vesolja v miroljubne namene, o zaščiti kozmonavtov in o načinu reguliranja vesoljskih poskusov.

MOSKVA. — Po desetdnevnem obisku predsednika finske vlade Karjalaina v Sovjetski zvezi je bilo objavljeno uradno sporočilo, ki pravi, da sta obe državi izrazili prepričanje, da je reševanje mednarodnih vprašanj v duhu načel miroljubne koeksistence edini pameten način za urejanje mednarodnih odnosov v pogojih sodobne vojne tehnike. Ob tej priložnosti je bil predsednik sovjetske vlade Hruščov povabljen na obisk na Finsko.

TRST. — Pokrajinsko vodstvo Italijanske socialistične stranke v Gorici je začelo izdajati poseben »Bilten«, ki je namenjen tamkajšnji slovenski manjšini. Bilten gorijske PSI ob tej priložnosti omenja tudi namen vodstva tržaških socialistov, da izda podoben bilten v slovenskem jeziku.

ATLANTA. — V ameriški zvezni državi Georgiji je kakor znano rasna histerija posebno živa. V mestu Atlanta je na primer občina na zahtevo belega prebivalstva svoječasno zgradila poseben zid, ki deli mesto na dva dela in tako onemogoča črnemu prebivalstvu dohod v tisti del, kjer stanujejo belci. Zdel pa je višje sodišče v Fulton sprejelo sklep, da je treba ta zid porušiti.

Stoletnica Rdečega križa

Letos praznuje širni svet stoletnico obstoja in delovanja Rdečega križa, humane mednarodne organizacije v pomoč ljudem v vojni in miru. Pobudo za ustanovitev Rdečega križa je dal Švicar Henry Dunant. V ta namen je leta 1862 napisal knjigo, v kateri je opisal strahote, ki jih je doživel in videl na bojišču italijansko-avstrijske fronte. Njegov apel je imel uspeh, saj je bil kmalu nato v Ženevi ustanovljen odbor petih, ki je postal jedro poznejše organizacije Rdečega križa. Leta 1863 so se v istem mestu sestali že predstavniki 16 držav in ustanovili Rdeči križ. Leta 1919 pa je bila v Parizu ustanovljena Liga Društva Rdečega križa, v katero se je včlanilo 68 držav z vseh petih kontinentov.

Sto let Rdečega križa predstavlja obsežno in neprecenljivo delo v prid in dobro vsega človeštva. To smo spoznali v zadnjih vojnah, kjer je Rdeči križ vedno spet prevzel vlogo pomoči in zaščite ranjenih in bolnih vojakov, vojni ujetnikov in civilnega prebivalstva. Pa tudi v miru človeštvo le še težko shaja brez pomoči Rdečega križa. Vsak dan srečamo njegove rešilne automobile na cestah, ko spravljajo žrtve prometnih in drugih nesreč v bolnišnice, srečamo jih, kako se borijo za minute, da bi rešili ogroženo človeško življenje. Po številnih zaostalih deželah je Rdeči križ nositelj civilizacije, človeške higiene in vedno uspešnejše borbe proti epidemijam in umiranju ljudi. Posebna njegova skrb pa velja mladini in ljudem v pokrajinah, ki so jih prizadele velike elementarne katastrofe.

Zanimiva knjiga za novoporočence

Pri salzburški založbi »Festungsverlag« je v začetku tega leta izšla zanimiva knjiga, katere namen je razviden že iz naslova »Kärntner Brautführer«. Vodič za novoporočence sicer ni novo odkritje — tudi v sosedni Sloveniji je v ta namen posebna knjiga »Vajino skupno življenje«, ki je prav te dni doživela novo naklado — pač pa je nekaj novega za Koroško, ki je zdaj kot zadnja avstrijska zvezna dežela tudi dobila okusno in primerno darilo za novoporočence.

Koroški vodič za novoporočence je 164 strani obsegajoča in okusno v platno vezana knjiga, ki vsebuje vrsto leposlovnih, poljudno-znanstvenih ter strokovnih prispevkov o vseh različnih področjih, katera oblikujejo in vplivajo na skupno življenje moža in žene. V veliki meri so to prispevki znanih koroških avtorjev, kot so Helmut Scharf, Josef Friedrich Perkonig, Otto M. Polley in Herbert Strutz, zastopani pa so med drugimi tudi — da omenimo le nekaj imen — Goethe, Mozart, Stifter, Grillparzer in s svojimi duhoviti drobnicami še Körner, Luther, Schiller, Wilhelm Busch, Balzac, Dante, Seneca, Molire itd.

Posebne pomena pa je knjiga nedvomno

SKRB ZA MANJŠINE V JUGOSLAVIJI:

Dosledna enakopravnost jezika manjšine

O enakopravnosti, ki jo uživajo narodne manjšine v Jugoslaviji, smo v našem listu že večkrat in obširno poročali. Tokrat bi navedli le nekaj podrobnosti o tako imenovani jezikovni enakopravnosti manjšin, kot prihaja konkretno do izraza na primer za pripadnike italijanske narodnostne skupine v Sloveniji.

Na Reki so s 1. marcem stopili v veljavo novi predpisi, ki zadevajo ureditev odnosov med državljanji italijanske narodnosti z različnimi mestnimi ustanovami. Na podlagi teh predpisov mora vsaka mestna ustanova določiti posebnega nameščenca, ki obvlada italijanščino, da bo še prav posebej skrbel, da se zajamči izvajanje vseh načel, ki jih vsebujejo v tem pogledu zakoni in njihovo spoštovanje. Glede izdajanja okrožnic, odločb in določb je predpisano, da morajo biti objavljene v italijanščini, in sicer v glasilu italijanske narodne manjšine, da bo tako vsak obveščen o vseh zadevah upravnega, političnega in socialnega značaja. V primeru, ko gre za pripadnika italijanske narodnostne skupine, mora biti v italijanščini sestavljen tudi vsak poziv v kateri koli javni urad. In tudi na splošno se mora uporabljati italijanščina na sodnih razpravah in pri čitanju razsodb v vsakem primeru, če to zahteva zainteresirana stranka. Za pripadnike italijanske narodnostne skupine se mora tudi sklepanje zakonov v matičnih uradih opravljati v italijanščini.

Vsi taki in podobni predpisi se morajo izpolnjevati takoj in ne glede na to, kdaj bo uzakonjena nova ustava Jugoslavije od nosno Slovenije, ki bo — kakor smo obširno poročali tudi v našem listu — vsebovala še bolj konkretna določila o zaščiti narodnih manjšin.

Podobne in v marsikaterem pogledu še bolj podrobno obrazložene določbe glede uporabe jezika manjšine pa vsebuje poseben odlok, ki je bil pred nedavnim uveljavljen v okraju Koper. Odlok, ki ureja organizacijo in sistemizacijo delovnih mest v upravi okrajnega ljudskega odbora Koper, je zanimiv zlasti zato, ker točno določa, kateri okrajni funkcionarji morajo poleg slovensščine obvezno obvladati tudi italijanščino, torej jezik manjšine.

Italijanščino mora predvsem obvladati tajnik okraja, ki mora imeti hkrati tudi visoko šolsko izobrazbo. Prav tako mora znati italijanski jezik uradnik z višjo izobrazbo, ki opravlja v tajnikovem uradu službo za prošnje in pritožbe. V oddelku za analitične in organizacijske službe mora biti referent za italijansko šolstvo obvezno italijanske narodnosti in mora imeti hkrati visokošolsko izobrazbo. Italijanski jezik pa morajo obvladati še referent za manjšinska vprašanja, pisarniški uslužbenec in trije od devetih analitikov z visoko in višjo strokovno izobrazbo. V oddelku za upravno-pravne zadeve mora obvladati italijanščino predvsem načelnik, hkrati pa tudi štirje referenti od osmih za upravni postopek; prav tako mora v tem oddelku obvladati italijanščino tudi pisarniški uslužbenec. Italijanski jezik mora

obvezno obvladati načelnik oddelka in inšpekcijske službe, poleg njega pa še inšpektor ter administrativni inšpektor. Tretji načelnik oddelka, ki mora znati italijanski jezik, je načelnik oddelka za skupne službe, poleg njega pa še uradnik za službo za splošno dokumentacijo in strokovno knjižnico, tajnice predsednika, podpredsednika in tajnika ter končno še dve od štirih strojepisk in eden od dveh pisarniških uslužbenec. Obvezno mora obvladati italijanščino tudi okrajni javni pravobranilec, poleg njega pa še pisarniški uslužbenec v okrajnem javnem pravobranilstvu. Končno morala obvladati italijanščino tudi predsednik okrajnega senata in sodnik za prekrške.

Enaki ali podobni predpisi veljajo tudi za vse druge okrajne ustanove in urade, navzdol pa bo to načelo razumljivo uveljavljeno tudi v okviru posameznih občin na ozemlju, kjer živi italijanska narodna manjšina. Ob taki ureditvi je pač razumljivo, da pripadniki italijanske manjšine lahko svedno uporabljajo svoj materinski jezik v vseh uradih, podjetjih in drugih ustanovah, skratka: ne samo v zasebnem marveč v polni meri tudi v javnem življenju. To je enakopravnost manjšin v dejanjih, kot bi lahko služila za zgled tudi drugim!

Kultura ne pozna meja

Pod tem naslovom je mariborski »Večer« pred nedavnim objavil daljši članek, v katerem daje zanimivo pobudo: na stikališču treh držav in hkrati treh kultur bi kazalo organizirati vsakoletna srečanja kulturno-umetniških skupin iz Avstrije, Jugoslavije in Madžarske.

Tromeja v naši bližini — je v članku med drugim rečeno — kar izziva, da bi se temu geografskemu stičišču pridružil še kulturno, da bi mu priskrbeli, ne samo kot doatek, temveč kot požlahtniliv, še srečanja 3 kulturnih območij, madžarskega, avstrijskega in jugoslovanskega, da bi se bolje spoznali s kulturo sosedov, ki jo relativno slabo poznamo, čeprav gostujejo pri nas afriški, ameriški, azijski, sovjetski in drugi umetniki ali skupine umetnikov, neposredne bližine pa ne poznamo tako dobro. Želja po spoznavanju in zaradi tega tudi boljsem razumevanju svojega sosedja je popolnoma naravna in značilna ne samo za nas, temveč tudi za naše sode. Iz leta v leto popravljajoči se diplomatski stiki, urejevanje malega obmejnega prometa in še marsikaj podobnega na upravnem področju to samo potrjujejo.

O obliki teh prireditvev si pisec omenjenega članka še ni na jasnem, zato ugiba, če se zamisel ne bi dala uresničiti morda na ravni seznanjanja treh folklor, vsako leto v drugi državi, ali pa s prireditvami modernih glasbenih prizadevanj treh držav. Zato

tudi pravi, da je namen članka samo opozoriti na možnost, ki se skriva v tem stičišču treh geografskih pa tudi političnih, ekonomskih in, kar je posebno zanimivo, kulturnih področij. Naj bo prihodnost naklonjena taki ali drugačni zamisli srečanj treh sosednih kultur, vedno bo pridobila kulturna klima, v kateri se bodo porodila — poudarja pisec in zaključuje svoj članek: Važna je ugotovitev, da stoji pred nami lepa kulturniška naloga, katere uspešna rešitev (seveda po predhodnem »pretipanju« zainteresiranosti obeh ostalih potencialnih »partnerjev« za to zamisel, da ne bi delali računa brez krčmarja) ne bi bila nemikavna.

ODER MLADJE

uprizori v nedeljo, dne 10. marca
1963 ob 14.30 uri v srednji dvorani
Doma glasbe

sodobno slovensko dramo

Antigona

Dominika Smoleta

Vstopnice v predprodaji v knjigar-
ni »Naša knjiga« ter pri članih odra.

KULTURNE DROBTINE

● Ljubljanski nuklearni inštitut, ki je imenovan po velikem slovenskem znanstveniku Jožefu Stefanu, je 8. februarja »stavil« desetletnico svojega obstoja. Mimo številnih znanstvenih razprav, referatov, elaboratov in eksperimentov je glavno delovno področje inštituta uresničevanje programa, ki ga sprejema jugoslovanska komisija za nuklearno energijo. Po usposobljenosti kolektiva predstavlja inštitut znanstveno proizvodno enoto povsem mednarodne vrednosti.

Študentski zakoni — problem Amerike

Poročeni študenti predstavljajo v Ameriki
iz leta v leto večji problem

Mlada generacija predstavlja po vsem svetu velik problem. S svojimi svojstvenimi pogledi na svet in življenje povzroča več tistih naravnih resne skrbi in za pristojne činitelje ni vedno lahko ugotoviti pravih poti, ki omogočajo »kompromise« med današnjo mladino in »staro« generacijo. Še prav posebno problematična pa je mladina v Združenih državah Amerike, kjer so življenjske razmere, ki se bistveno razlikujejo od naših v Evropi, izoblikovale v mladem človeku lastnosti, ki se zelo pogosto nagibajo na slabo stran. Da omenimo le tisto nikakor ne maloštevilno plast ameriške mladine, ki jo pretirana sla po uveljavljanju žene v izrazite zločinske tolpe, katerih divjanja in izsiljevanja dajejo čudno sliko današnje ameriške družbe. Prav tako resen problem za Ameriko pa pomeni tudi močno naraščanje števila poročenih študentov, o katerih hočemo tukaj govoriti nekoliko bolj obširno.

Ameriška študentska naselja dobivajo vse bolj videz stanovanjskih naselij. Poslopjem za učenje, razvedrilno in spanje ter restavracijam so se pridružili številni otroški vrtci, supermarketi in pravcate družinske hišice. Tisoči mladih parov se istočasno vpišejo na univerzo, tisoči sklenejo zakon že v prvih mesecih študentskega življenja. Mnogokrat pride študent na univerzo že z ženo in otrokom. In niso redki primeri, ko vzdržuje moža žena, ki mnogokrat

že kmalu po vpisu zamenja študij za kako bolj ali manj donosno službo. Uprave študentskih naselij so torej prisiljene graditi stanovanjske hišice za »novoporočene« mlade zakonce. Posledice prenatrpanosti mladih ljudi ne izostajajo. Število nesrečno poročenih študentov iz dneva v dan narašča in ločitev med njimi je vedno več. Staršev doraščajoče mladine ne tare toliko skrb zaradi visokih šolnin kot strah pred tem, da bosta njihova nadarjena hčerka ali

sin še v prvem letu študija zamenjala samski stan za zakonskega. Vredilni ameriški sociologi in psihologi so namreč ugotovili, da zadostuje v mnogih primerih že bežen kontakt, ki fanta in dekle privede v zakon.

Eden od vzrokov za sklepanje prezgodnjih zakonov je dejstvo, da se mladi ljudje s tem, ko pridejo na univerzo, prvič ločijo od domačega okolja in da s svojo pomanjkljivo izobrazbo, ki so jo prejeli na takšno imenovanih »highschools« (katerih z evropskimi srednjimi šolami ne gre primerjati) komaj premagujejo zahteve, ki jih postavlja prednje univerze. Ker se čutijo zaradi tega dvakrat »izobčene«, se navežejo na prvega partnerja, ki pokaže zanje vsaj nekoliko razumevanja. Dekleta pa žene v prezgodnji zakon tudi strah, da po končanem študiju ne bi bile že prestare, da bi se mogle dobiti moža. Ta strah pred osamljenostjo se vleče pri ameriških ženah že od leta 1920 z izjemo nekaj let gospodarske krize.

Ko mladi zakonci zapustijo univerzo, se šele spoznajo z resničnim življenjem in njegovimi zahtevami. Njihova skupnost, ki se je poro-

dila na akademskih tleh, le redko zdrži pritisk surove vsakdanjosti. Posebno za ženo predstavlja tak zakon čestokrat pravo katastrofo. Z dva- ali trindvajsetim letom zapusti z možem in otrokom univerzo. Študija običajno ni dokončala, ker ga ni mogla vzkladiti z gospodinjstvom in vzgojo otroka. Zaradi tega je bila prisiljena sprejeti kakršno koli ponujeno ji službo, čisto ponižujočo, samo da je obdržala sebe in družino na površju. Če se zakon pozneje razbije, takšna žena komaj lahko upa, da bo prejela od moža alimentacijo, ker le-ta gotovo ne bo še tako kmalu dobil službe z zadovoljivimi dohodki, kajti tudi onkraj oceana so akademski poklici spočetka malo donosni. Če pa ostane zakon neokrnjen, se začne težave za moža. Ker mora skrbeti za družino, nima možnosti, da bi gradil svojo eksistenco tako načrtno kakor njegovi neporočeni tovariši. Često sprejme delovno mesto, ki je sicer dobro plačano, ne predvideva pa akademske izobrazbe. Tako svojega znanja v službi ne more uporabljati, kaj šele izpopolnjevati.

Poleg mnogih pomembnih osebnosti, ki so se javno dotaknile tega problema, je tudi svetovno znana antro-

pologinja Margaret Mead. V nekem članku, ki je izšel v tisočih študentskih listih širom po Ameriki, je ostro napadla študentske zakone in med drugim ugotovila: »Prezgodnje družinsko življenje duši duhovni plamen, ki ga nujno potrebujemo za razvoj znanosti in za življenje sploh. Človek, ki si zelo mlad nakopije na glavo družino, ne more posvetiti svojih moči za napredek in blaginjo človeštva.«

In tako pravi o današnji mladi generaciji v Ameriki:

Na univerzo se vpiše zato, da se čimprej poroči, da dobi otroke, in ko pride z nje, si mora nemudoma ustvariti eksistenco zaradi dolžnosti do svojih otrok, ki se bodo prav tako poročili že na univerzi, imeli otroke itd., itd., itd. Drugače povedano: Vsi skupaj bi lahko ostali doma, ker ne bodo za človeštvo naredili ničesar koristnega. Posledice, ki jih zapuščajo nepremišljena dejanja mladih ljudi, so nepregledne. Ne samo, da se veliko število možkih, ki jih med študijem vzdržujejo žene, zaradi tega ne more razviti v pristne in samostojne osebnosti; ti prezgodnji zakoni ogrožajo razvoj celotne ameriške znanosti in s tem ves ameriški narod.

Za učenje materinskega jezika

Tudi pri nas je tako, da šolska mladina, ko postaja zrelejša, le čuti praznino in primanjkljaj, ker v šolskih klopih ni imela možnosti učiti se vsaj dveh jezikov, svojega lastnega materinskega jezika in jezika sosednega naroda, v konkretnem koroškem primeru torej slovenskega in nemškega ali obratno nemškega in slovenskega. O vrednosti in koristi znanja obeh jezikov na našem ozemlju menda ni več treba obširno govoriti, kajti to je jasno kot beli dan in to potrjuje vsak, ki je tako srečen, da oba jezika obvlada. Čuditi oziroma obžalovati moramo le kratkovidne starše, ki iz gotovih ničevih razlogov ne prijavijo svojih otrok k dvojezičnemu pouku. Mladini je za priučenje obeh deželnih jezikov dana zakonito priznana priložnost in dokazano je dejstvo, da otroci zaradi tega nikakor ne zaostajajo v drugih predmetih. In končno je le na podlagi znanja materinskega jezika dana osnova, da se je mogoče dodobra naučiti tudi drugega jezika.

Zgodilo se je na primer v Cindrofu na Gradiščanskem, da je občinski odbor sklepal o odpravi hrvaškega jezika iz glavne šole. Vest o izpodrinjenju hrvaščine iz šole je prinesel radio. Namerna je naletela na zdrav odpor hrvaško učeče se mladine in šolarji glavne šole so se obrnili na šolskega direktorja v Cindrofu, da je pisal vsem trem frakcijam v občinskem odboru naslednje pismo:

Danes ob osmih zjutraj so prišli k meni šolarji 4. razreda glavne šole in me prosili, da javim občinskemu odboru, naj kljub radijskemu sporočilu nadalje učijo in gojijo hrvaški materinski jezik kot doslej. Nadalje si učenci ne pustijo dopovedavati, da bi zaradi tega dosegali manjše učne uspehe kakor otroci v drugi glavni šoli. Končno pa, naj se jih pusti v miru, ker učenje je njihova lastna zadeva. Nadalje piše direktor, da so bili vsi šolarji ogorčeni zaradi vesti v radiu o ukinitvi hrvaškega pouka na glavni šoli.

Tako pišejo »Hrvaške novine«, glasilo gradiščanskih Hrvatov, ki se prav tako kakor koroški Slovenci upravičeno borijo za pošteno uresničitev člena 7 državne pogodbe.

Primer volje gradiščanskih šolskih otrok je zanimiv in poučen. Podobno je morda tudi v gotovih krajih pri nas na Koroškem, samo da takšen pojav večkrat ne pride do izraza. Če lahko verjamemo izkušenemu izvedencu na šolskem področju, v šoli, kjer se k dvojezičnemu pouku prijavljene otroci učijo v svojem materinskem jeziku v razredu v šolskih urah, ko so navzoči tudi drugi otroci, ki so med tem časom zaposleni s kakšno drugo stvarjo, branjem ali pisanjem, tudi prav pazljivo sledijo pouku in se z dobrimi odgovori k vprašanjem učitelja tudi oglašajo.

Mladina ni strupena in narodno nestrpna, temveč se že začenja zavedati, da ji more znanje obeh sosednih jezikov le koristiti v življenju ter jim odpirati sposobnost za doživljanje dveh narodnih kultur, spoznanja in dognanja. Zeleti bi bilo le in čas bi že bil, da to važno svojo vzgojno nalogo uvidijo tudi starši, ki mnogokrat tudi proti svojemu boljšemu prepričanju klecnejo pred onimi, ki jim gotovo niso naklonjeni koristiti, pač pa jih bočejo oropati za najdražje — otroka, da ne spozna več sebe niti staršev.

Cirkovče

Nedavno tega smo poročali o škodi in nevšečnosti, ki jo povzroča ob vsakem večjem vodu bistrski potok, ki zaradi nemogočega odloka prav pri nas in v naši vasi stopi čez bregove, poplavlja travnike in polja ter vstopa tudi v stanovanjska in gospodarska poslopja ter kakor samoumevno kviri tudi vozne poti.

Takrat smo že povedali, da smo slišali, da se bo tem težavam končno napravil konec in kakor izvemo sedaj, je zares prišlo tako daleč. Vodno gradbeno uprava je izdelala načrt, ki naj bo izveden tako, da bodo škode po poplavih odstranjene. Zvezno ministrstvo za kmetijstvo je načrt odobrilo in k stroškom namenilo 50 odstotkov podpore. Skupni stroški regulacije bodo znašali 900.000 šilingov, toda inferenti pričakujejo tudi od dežele 30-odstotno podporo k stroškom. Seve bo tudi še ostali znesek za denarno šibko okolico interesov še težko zmogljiv in je upati, da se bodo našli še drugi viri.

S temi sredstvi je projektirano, da bodo vodno strugo v okolici vasi preložili v dolžini 1200 metrov v nižino, s čemer bo odtok vode brezhiben tudi ob dnevih večjega deževja.

Gospodinjstva šola — koristno uporabljeni zimski tedni

Z zelo zadovoljivim uspehom so minulo nedeljo zaključili letošnji zimski gospodinjstveni tečaj oziroma gospodinjstvo šola, ki jo je spet priredilo Slovensko šolsko društvo v Dijaškem domu v Celovcu. Gostje, starši in drugi, so se lahko na zaključni prireditvi sami prepričali o vidnem uspehu, ki ga je gospodinjstva šola dosegla pri svojih gojenkah. Kar so ob zaključku tečajnice pokazale, je bil prepričevalen dokaz, da so dekleta, 14 po številu iz različnih delov naše zemlje, te zimске tedne dobro izkoristile in si osvojile na obširnem in mnogostranskem področju gospodinjstva-materinskega poklicnega dela mnogo osnovnega znanja, ki jim bo koristilo v poznejšem praktičnem življenju. Vsega, kar so se gojenke naučile v teh tednih, seve na zaključni prireditvi niso mogle pokazati, kajti tvarina, ki so jo v šoli teoretično in praktično obravnavali, je zelo obsežna. Poskusni obed je vsem teknil, tečajnice pa so tudi pokazale, da so se prav tako naučile servirati po predpisih lepe olike.

Gojenke so bile povečini iz kmečkih družin, deloma pa tudi iz delavskih. Za praktični in teoretični pouk so pokazale veliko zanimanje ter so posredovano učno tvarino od priznane gospodinjstvene učiteljice Anice Kokofove tudi razumno sprejemale in se tako umsko oboroževale za lažje in boljše zmagovanje življenjskih poklicnih nalog ter za olepšanje življenja v družinskih krogih samim sebi in drugim. Učile so se živloslovja ter praktičnega kuhanja najrazličnejših vrst jedil za delavnik in praznik. Pouk o šivanju oblek in o ročnih delih je tudi s pridom uvažal tečajnice v to prav tako zelo koristno stroko ženskega dela. Skrb pa so v šoli posvečali predvsem tudi vzgojeslovju in negi dojenčkov, zdravstvu in mnogo drugemu, kar je sodobni gospodinjstveni materi nujno potrebno, če hoče v življenju pravilno izvajati svoje naloge in odgovorne naloge.

Lahko se trdi, da so se tečajnice razšle zadovoljne s precejšnjo višino strokovne kvalifikacije, kar je brez dvoma koristno tudi za tiste, ki bodo iskale kakršno koli zaposlitev v ženskih poklicih.

Zaključna prireditev je bila prijetna, domača in prisrčna. Na sporedu je bilo razen poskusnega obeda nekaj pesmic, recitacije, mala igrice in lep prikaz modne revije oblek, ki so jih učenke skrojile v šoli. Nekateri tečajnice so tudi izrazile željo, da bi hotele biti sprejele še v prihodnji zimski gospodinjstveni tečaj.

KOROŠKA IN VZHODNOTIROLSKA SMUČARSKA ZVEZA

Športno društvo Zahomec

VABILO na

tradicionalni mladinski smučarski troboj

Koroška - Slovenija - Videmska pokrajina

ki bo v soboto, dne 9. marca in nedeljo, dne 10. marca v Zahomcu pod pokroviteljstvom deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga.

Spored: v soboto ob 14.30 uri **TEKI**

v nedeljo ob 14. uri **SPECIALNI SKOKI** na 60-metrski skakalnici inž. Bloudka.

Na veliko športno prireditev vsi prisrčno vabljeni!

Klopinj-Korte

Na Klopincu je umrla stara Smrtnikova mama Terezija, prababica Smrtnikovega naraščaja v Kortah. Na Klopincu je živel šest let pri svoji hčerki Ivici, v 91. letu starosti pa ji je smrt pritrkala nit življenja. Svojci so pokojno mater in prababico prepeljali v domači kraj v Korte, kjer bodo danes ob pogrebnih svečanostih položili njene telesne ostanke k večnemu počitku na domačem pokopališču.

Smrtnikovim izrekamo ob izgubi stare dobre mame naše iskreno in globoko sožalje.

Brezposelnost narašča

Zvezno ministrstvo za socialno upravo sporoča, da je bilo konec februarja prijavljenih pri avstrijskih delovnih uradih 157.454 brezposelnih, med temi 104.622 moških in 52.832 žensk. V primeri z mesecem januarjem je število brezposelnih naraslo za 7736 oseb.

Na Koroškem je bilo konec meseca februarja prijavljenih 21.831 brezposelnih delojemalcev, to je za 387 več kakor v prejšnjem mesecu.

Največje število brezposelnih odpade na gradbene delavce in delavce v kmetijstvu ter gozdarstvu, kar je razumljivo zaradi posledic izredno ostre zime s hudim mrazom in visokim snegom.

V primerjavi s koncem februarja 1962 je bilo letos ob istem časovnem razdobju število brezposelnih za 31.778 oseb ali 35,6 odstotka višje.

Bilčovs

Minulo nedeljo nam je naše Slovensko prosvetno društvo »Bilka« priredilo zelo dobro uspešno zabavno prireditev. Dobro izbran in kulturno-zabavni prireditvi ustrezajoč spored je privabil kljub neugodnim vremenskim prilikam lepo število udeležencev, ki so napolnili dvorano pri Miklavžu.

Mešani pevski zbor našega društva je otvoril prireditev. Nato pa so nastopila naša brhka dekleta, ki so nam ob spremljavi gitar prav mehko in v srca segajoče zapele nekaj naših pesmic. Potem se je vrstilo pet šaljivih nastopov. S sproščenim podajanjem humorja so nastopajoči izžvali valovito razigranost in polno neprisljenega smeha. Društveni pevski

zbor je razen tega popestril celo prireditev.

Naša zabavna prireditev je bila zares nekaj lepega, domačega in užitka polna. K vsemu najboljšemu razpoloženju je dobljen del prispevala še »Kavarica« s solospievom. Končno je nastopil naš »smešničar«, ki je natrosil polno malho dobrih smešnih prigodbic. Obilo jih je imel pri roki, kakor jih morda niti znani »Pavliha« nima vedno.

Hvaležni smo vsem, ki so sodelovali in doprinesli k takšnemu uspehu naše nedeljske prireditve, predvsem gre zahvala pevovodji Kapusu za njegovo požrtovornost ter vsem pevcem in pevkam, posebno pa najmlajšim, ker prav ti so naša bodočnost.

Toda še eno novico hočemo povedati. Naši fantje so bili gotovo premalo pazljivi, kajti predzadnjo nedeljo v pustu so se zbrali veseli svatje pri Lavriču na Moščenici ter so se potem odpeljali z nevesto Liziko Lavrič v Škofiče. Poročila se je z mladim Žumprom v Škofički fari. Čestitamo in želimo obilo sreče in zadovoljstva na njuni skupni življenjski poti prav mnoga leta.

Stroji nadomeščajo kmetijske delavce

Vedno manj delavcev je zaposlenih v kmetijskem sektorju in v gozdnem gospodarstvu, pa tudi vedno manj jih na tem gospodarskem sektorju potrebujejo. Stanje teh delovnih moči stalno upada. Izpodriva jih tehnizacija in mehanizacija. Na zasedanju avstrijske zbornice za kmečke delavce so ugotovili dejstvo, da se je v Avstriji število moških in ženskih kmetijskih delojemalcev od leta 1959 znižalo od 150.517 na 116.165 ali za 23 odstotkov. Kljub temu, da mehanizacija v kmetijskih obratih napreduje, pa tožijo kmetje marsikje o pomanjkanju delovnih moči.

Struktura kmetijskih obratov je zelo različna. Obratveni pogoji niso povsod enaki. Neenakost se po obsegu kmetijskega gospodarstva zelo razlikuje, razlikuje pa se tudi po legi, ravnini ali strmini kmetijskega obrata. Dočim lahko dolinski kmet izkorišča razne vrste tehniških pripomočkov, tega gorski kmet ne more v taki meri in je seveda zaradi teh pogojev na slabšem. V mnogih primerih ostanejo dragi kmetijski stroji, ker jih posamezni kmet ne more v celoti izkoristiti, pravzaprav nerentabilni.

Slovenska kmečka zveza obvešča

Zivinorejci, absolventi kmetijskih šol, mladi gospodarji!

V petek, dne 15. marca bo v kmetijski šoli v Podravljah

ZIVINOREJSKO ZBOROVANJE

z naslednjim sporedom:

9.00 — 12.00 **Po čem spoznamo dobro plemensko kravo in bika** (predavanje in praktične vaje o ocenjevanju živine) — Ing. Nace Nachbar
13.30 — 15.00 **Aktualni problemi koroške zivnorejce** — direktor za zivnorejce koroške kmetijske zbornice dr. ing. Franz Körber
15.00 — 16.30 **Sodobne smeri v organizaciji živalske proizvodnje** — inž. Eržen iz Kranja

Predavanja bodo povezana z ustreznimi filmi in barvnimi diapozitivi.

Trije tečaji Zveze slovenskih zadrug

V času od ponedeljka do srede je Zveza slovenskih zadrug v Celovcu imela tri tečaje za odbornike in poslovođe naših hranilnic in posojilnic. V ponedeljek je bil tečaj za poslovođe v hranilnicah in posojilnicah, v torek pa za člane upravnih odborov in za poslovođe skupno. V sredo je tečaj veljal nadzornim odborom naših hranilnic in posojilnic. Tečaji so bili izredno dobro obiskani. O njihovem poteku bomo še podrobneje poročali.

Gripa se širi

Skoraj že ni družine, kjer ne bi bil eden ali tudi več družinskih članov obolelih za gripo, boleznijo, ki je lahko prizanesljiva, lahko pa tudi usodna. Omalovaževati te bolezni ni, ker ob splošni oslavitvi organizma lahko nastane tudi kakšna druga nevarna bolezen, kakor na primer vnetje pljuč in drugo.

Zaradi zelo številnih obolenj na gripi se obrača koroška zdravniška zbornica na prebivalstvo s pozivom, da naj kličejo zdravnike k obolelim osebam le v hujših primerih in sicer najpozneje do 13. ure v dnevno.

Zdravniki svarijo predvsem tudi za gripo oslabele šoferje in svetujejo, naj v takem stanju ne sedajo za volan. Zaradi preobilo zaužitih pilul proti gripi, kar vozača uspava in zmanjšuje reakcijsko sposobnost, je namreč v zadnjih tednih število prometnih nesreč vznemirljivo naraslo.

Industrialec Funder umrl

Koroški industrialec, veleposesnik ekonomski svetnik Adolf Funder, je umrl. Pokojni je bil najbolj poznan kot ustanovitelj tovarne za lesnitne plošče v Št. Vidu ob Glini. Tovarna razstavlja plošče vsako leto v bogatem prikazu tudi na koroškem in hkrati avstrijskem lesnem velesejmu. Funder je umrl v starosti 70 let. Pokojni je bil tudi župan v Möblingu, kjer je postavil moderno celulozno tovarno. Zelo zaslužen pa je bil tudi pri izgradnji zadrugištva na področju Treibacha.

„Cvetoče“ medcelinske rakete

NENAVADEN POJAV, KI SI GA ŠE NE ZNAMO POVSSEM RAZLAGATI, SPREMLJA RAKETE KI JIH IZSTRELIMO VISOKO SKOZI GORNJE PLASTI NAŠEGA OZRAČJA

Vsak čas ima svoje posebnosti in svoje novosti in tudi prva leta raket in umelnih satelitov nam razkrivajo nove in nove zanimivosti. Tako je zadnje čase precej slišati o nekem pojavu, ki mu najpogosteje pravijo „raketni cvet“.

Ko pričanja raketa zapuščati gornje plasti rahlih sledov zemeljskega ozračja (tam nekje okoli višine 75.000 metrov), se pred njo in za njo pojavi bleščeča bela svetloba, ki je še najbolj podobna brazdi, kot jo pušča ladja v vodi.

Nekateri iščejo podobnost z aerodinamičnim udarnim valom, drugi se spet še najbolj nagibajo k pojasnilu, da so to le elektrostatična prazenja, ki nastajajo, ko raketa potuje skozi ozračje, marsikomu pa se zdi, da je nekakšen pojav, ki je podoben polarnemu sijju.

Prav čudno pa je slišati, da se proučevanja tega pojava sploh niso lotili ljudje, ki bi bili mogoče zanj najbolj poklicani, namreč fiziki, temveč skupina amaterjev, entuziastov za rakete, astronomijo in vse, kar je s tem v zvezi. Pod vodstvom nekakega astronoma amaterja Davida Ugenta so pričeli ti fantje — večinoma so mlajši ljudje — opazovati rakete iz svojega glavnega sedeža v South Miamiu, približno 300 kilometrov južno od Cap Canaverala. S preprostimi optičnimi instrumenti zasledujejo polet raket, ki jih je videti iz njihovega opazovališča bolj od strani, medtem ko na Cap Canaveralu opazujejo rakete predvsem le tedaj, ko so navpično nad glavami opazovalcev. Ta skupina navdušencev je ta pojav opazila pri približno 50 izstreljenih raketah in svoje ugotovitve zbrala v deset točk.

- Pojav je opazili le ponoči.
- Le večje rakete izzovejo to svetlobo.
- Pojava niso nikoli opazili pri manjših raketah, ki niso tako hitre kot velike.
- „Cvetni“ pojav nastopi šele več kot 100 kilometrov visoko.
- Potrebna hitrost v omenjeni višini pa je vsaj 8000 kilometrov na uro.
- Če se hitrost rakete večja, se stožec svetlobe odpira postopoma naprej, tako da pri zelo velikih hitrostih nastane skoraj pravi kot med smerjo, v kateri leti raketa, in čelno ploskvijo svetlobe.
- Najširši presek svetlobnega stožca nastane za raketo v oddaljenosti najmanj 20 kilometrov.
- Pokazalo se je, da je „cvet“ najsvetlejši takoj po nastanku in tedaj, ko dogori prva stopnja rakete, zelo poredko pa se pojavi šele, ko se vžge druga stopnja.
- „Cvet“ je običajno viden zaradi odbite svetlobe raketnih motorjev ali včasih za-

radi posebnih svetlobnih signalov, ki jih raketa oddaja, da olajša opazovanje poti. „Cvet“ torej ne oddaja svoje lastne svetlobe.

■ Stalna opazovanja niso odkrila, kako visoko naj bi ta pojav izginil. Pri jutranjih izstrelitvah raket tik pred sončnim vzhodom pa poslano „cvet“ ko pride raketa v območje sončnih žarkov, še celo izrazitejši.

To so le ugotovitve brez zaključkov. Nekaj pa je gotovo — ta pojav lahko opazujemo ne le z optičnimi napravami, marveč tudi z radijskimi valovi. Raketa, ki vstopa v plasti okoli sto kilometrov visoko nad Zemljo, namreč te plasti izredno vznemiri. Podobno kot na primer motnja v inosferi povsem zmede radijske valove, ulegne raketa v teh gornjih plasteh zmesi valove, ki bi se sicer enakomerno odbijali v tej plasti, da bi lahko vrsta takšnih oddajnih in sprejemnih postaj po svetu pomenila mrežo, ki bi opozorila na vsako raketo, ki zapušča naše ozračje. Z drugimi besedami: „cvet“ bi lahko opozarjal na eventualni napad. Je že tako, da se danes vse zgodbe o raketah začnejo in končajo pri uporabnosti v vojne namene.

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

■ Tudi pri popolnem mirovanju je v naših mišicah električna napetost. Pri proučevanju te najmanjše napetosti so ugotovili, da se je pri poslušanju glasbe takoj dvignila in utripala v njenem ritmu, čeprav se ni ob tem premikala niti ena mišica. Torej ne bi smeli reči, da nam je muzika v krvi, ampak, da nas elektrizira. Pri ljudeh, ki spijo v neudobni postelji in se zjutraj slabo počutijo, so ugotovili, da električna napetost v mišicah ni padla med spanjem na minimum in da tedaj utrujenost v naših mišicah kaže tudi na prekomerno električno napetost.

■ Zdaj so tudi v Münchnu uvedli v mestnem plinovodu napravo, ki skrbi, da gorilni plin ni več strupen. Strupena sestavina v tem plinu je ogljikov monoksid, ki ga poseben čistilec pretvarja v neškodljiv ogljikov dioksid. Prvi so se tega lotili v Baslu v Švici že leta 1958, uspehi so bili izredni, nobenih zastrupitev in samomorov s plinom ni bilo več.

■ Na polotoku Heladonja na anatolski obali nasproti otoku Cipru je neki podvodni lovec-amater odkril ladjo, ki je razburila duhove arheologov po vsem svetu. V globini 26 metrov je našel na ostanke devet metrov dolge in dva metra široke ladjice, ki je imela kvečjemu poldrugo tona in se je očitno potopila v viharju, ki jo je treščil v čer. Iz nje so dvignili bakrene palice, kosilne odličke in bron, vendar razburjenja ni sprožil tovar, pač pa ladja sama, saj je po ugotovitvi ob keramičnih okraskih ki so jih našli na njej stara nad tri tisoč let in je torej najstarejša ladja.

■ Strokovnjak za šolsko psihologijo v Düsseldorfu dr. Ferdinand je povpraševal 2500 očetov in mater o inteligenci njihovih otrok in nato napravil nekaj testov z otroki. Izkazalo se je, da le petnajst odstotkov staršev pravilno presoja svoje otroke in da jih 66 odstotkov precenjuje. Sicer pa tudi diagnoza strokovnjaka le v osemdesetih odstotkih pravilno preceni otrokovo inteligenco.

Kadar je med drugo svetovno vojno angleški vojni ujetnik kje v taborišču za vojne ujetnike hotel poskusiti beg, je moral samo odvit vrhnji del gumba na svojih hlačah — in je našel tam majhen poseben kompas, ki bi mu naj pomagal pri begu. In če je bilo treba prežagati rešetke ali ograje, je moral odpreti le svoje vezalke za čevlje in v njih je našel posebno izdelano jekleno žico v obliki žagice, s katero je lahko prežagal tudi zelo debelo železo. Ali pa je odtrgal vrhnjo plast z igralnih kart in je našel pod njo natisnjen natančen zemljevid Evrope ali posameznih pokrajin...

Te in podobne nenavadne izume, ki so se jih posluževali Angleži med drugo svetovno vojno, da bi pomagali svojim ujetnikom pri pobegih pa tudi sicer omogočali borbo proti nacistom, opisuje nekdanji major in nekdanji

slugi je bila vsaka britvica, ki so jo poslali kakšnemu vojnemu ujetniku v Nemčijo, magnetizirana kot kompasna igla in če jo je obesil na nitko, je prva črka natisnjene imena vedno kazala proti severu.

Pozneje so borci francoskega gibanja odpora prosili v Londonu, naj jim pošljejo kakšno reč, s katero bi lahko »nadlegovali« Nemce. Hutton je dobil nalogo, naj izumi nekaj primernega in čez nekaj mesecev so že poslali prvo pošiljko posebnih nalivnih peres, iz katerih je bilo mogoče streljati gramofonske igle, v Francijo. Ta nalivna peresa so se odlično izkazala, saj je spreten strelec lahko s tako izstreljeno gramofonsko iglo oslepil nemškega stražarja ali pa mu storil še kaj hujšega.

Vrsta Huttonovih izumov je silno dolga. Pogosto je seveda moral tudi prilagajati svoje

Nepričakovana orožja

časnikar Clayton Hutton v svoji knjigi »Officeal Secret« — Uradna tajnost. Avtor te knjige je sam tudi izumitelj večine teh izumov, ki jih opisuje v svojem delu, in baje je s pomočjo teh »igračk« pomagal pri begu iz nemškega ujetništva preko 3000 angleškim ujetnikom.

Hutton je bil med prvo svetovno vojno vojni pilot, po vojni pa se je udejstvoval kot časnikar, največ časa pri London Daily Mail, bil pa je tudi tiskovni propagandist za razne filmske družbe. Ko je izbruhnila druga svetovna vojna, je bil star 45 let. Ker je bil prestar za aktivno službo, mu je neki iznajdljivi častnik v personalnem oddelku predlagal, naj presedla v »oddelek za pobege« pri angleškem Intelligence serviceu, potem ko je zvedel, da je Hutton nekoč v mladosti konstruiral posebno skrinjo, iz katere ni mogoče pobegniti, in je tedaj tudi pozval slavnega artista Houdinija, znanega po tem, da se je lahko rešil iz vsake pasti, ječe ali zaboja, čeprav je bil na vse mogoče načine zvezan in zaključen. Houdini je tedaj sicer iz Huttonovega zaboja pobegnil — toda Hutton je ponujeno službo vendarle sprejel — in kmalu so iz majhne podzemeljske delavnice blizu Beaconsfielda prišle prve iznajdbe, ki bi naj pomagale vojnim ujetnikom pri njihovem pobegu.

PRVI POMOČNIKI

Eno od prvih pomagal je bil poseben zemljevid, namenjen za begunce, ki je bil skrit v gramofonskih ploščah, ker so vojni ujetniki smeli sprejemati gramofonske plošče v darilnih paketih. Naslednji izum je bilo nalivno pero, ki je poleg tega, da je pisalo, skrivalo v sebi majhen kompas, aspirin, benzedrin, zemljevid Evrope v barvah, natisnjen na rjavni svili ter dva zavojčka tekstilne barve, namenjene za prebarvanje uniform vojnih ujetnikov v civilno nemško obleko — torej cel arzenal dragocenih pripomočkov.

Vojni ujetniki so lahko prav tako našli v svinčnikih, ki so jih sprejemali z doma v paketih, potem ko so razrezali les, posebne kovinske magnetizirane trakove, ki so — namesto kompasa — kadar so jih prosto obesili na niti, kazali proti severu. Prav tako so lahko razrezali svoje pilotske škornje po posebej označeni liniji in tako spravili iz njih civilne čevlje in kožuhočinast topel telovnik. Če niso imeli boljšega kompasa, so lahko uporabili svoje britvice, kajti po Huttonovi za-

izume razmeram. Ko so na primer Nemci odkrili v gumbih angleških vojnih ujetnikov skrite kompase, je Hutton spremenil pri gum-bih navoj in tako Nemci zopet niso našli kompasov.

TEŽAVE IN — UPI...

Zanimivo je, da Hutton v svoji knjigi obtožuje kot najhujše težave, ki jih je imel pri svojem delu — v »skrivnostnem delovanju britanskega birokratskega smisla« in pravi, da je pogosto moral odbiti te ovire s spreminjanjem imen, bluiranjem in od časa do časa prav nenavadnimi sredstvi. Tako je na primer pogosto potreboval specialne materiale za svoje izume — do njih pa je prišel na primer s tem, da je »podkupoval« ljudi s svojo predvojno zalogo marmelade, ki je bila v medvojni Angliji zelo zaželen artikel.

Tudi druge vrste težav ni manjkalo. Izumil je tako na primer poseben lonec, v katerem bi bilo mogoče skuhati toplo kosilo s pomočjo posebno urejenega dvojnega dna, ne da bi begunec moral zakuriti ogenj. Toda pri preizkušnji prototipa tega lonca mu je ta eksplodiral in pogljal vse kosilo v obraz nekemu visokemu častniku, ki je pregledoval njegove izume. Seveda tega lonca niso izdelovali...

Zemlja je vedno bolj suha

Če nas ne bo pobrala lakota, kuga in radioaktivnost, nas bo lepega dne konec carstva žeje. To so ugotovili ameriški znanstveniki. Z meritvami so ugotovili, da je v vesolju ogromen oblak vodika, ki ima premer 1,25 milijonov kilometrov. Vodna para se namreč dvigne tudi do 80 kilometrov visoko. V tej višini pa postaja tako redka, da zaradi vpliva sončnih žarkov razpade v vodik in kisik. Težji kisik pade nazaj na zemljo, lažji vodik pa se dvigne v višine. Izguba vode pa je tako majhna, da bi lahko postala kritična šele čez milijardo let. Kaj bo z našimi potomci čez tisoč milijonov let, nas pa res ne more kdo ve kako ganiti.

Ivo Andrić

46

Travniška kronika

Cologna, milanski študent, je bil pristaš italijanske medicine, Davna, ki je preziral in podcenjeval italijanske zdravnike, je pa trdil, da je univerza v Montpelieru že pred davnimi stoletji polotkla in prekosila salernsko šolo kot zastarelo in nesodobno. Res je Cologna svojo modrost in številine izreke črpal iz debelega zbornika Regimen sanitatis Salernitanum, ki ga je ljubosumno skrival in hranil. Iz njega je jemal in radodarno delil rimana pravila o dietiki telesa in duha. Nasprotno je Davna živel od nekaj zvezkov in rokopisnih predavanj slavnih profesorjev iz Montpeliera in od velikega starinskega priročnika Lilium medicinae. Toda temelj njune borbe niso bile toliko knjige in znanje, ki ga nista imela, kolikor njuna levantinska žilica za prepiranje in tekmovanje, travniška ljubosumnost pa še osebna nečimrnost in nestrpnost.

Colognino gledanje na bolezen in zdravje, če sploh lahko govorimo o njem, je bilo prav tako preprosto kakor prazno in jalovo. Zvest svojim učiteljem je sodil, da je življenje »stanje aktivnosti, ki stanovitno teži k smrti in se ji zlagoma, postopno bliža; smrt pa je zaključek te

dolge bolezni, ki se imenuje življenje». In ti bolniki, imenovani ljudje, lahko živijo dolgo, s čim manj nadlog in bolezni, samo če ravna po preskušanih zdravniških navseh in pravilih o meri in umerjenosti v vsem. Bolezni, motnje kakor tudi prezgodnja smrt so le naravne posledice vsakega prestopka teh pravil. Trije zdravniki so potrebni človeku, je govoril Cologna: Mens hilaris, requies moderata, diata.*

S takim pojmovanjem je Cologna zdravil svoje bolnike; od tega se jim ni ne zboljšalo ne poslabšalo. Če so se bili že preveč oddmaknili od črte življenja in približali smrtni črti, so umrli, drugače pa ozdraveli, toje: znebili so se bolezni in oslabelosti in se vrnili v meje rešilnih salernskih predpisov; Cologna jim je pa to olajšal s tem ali onim od tisoč koristnih latinskih pravil, ki si jih človek lahko zapomni, pa težko izpolni.

Tak je bil, na kratko povedano, »ilirski doktor«, zadnji v četvorki zdravnikov, ki so se v tej travniški kotlini vsak po svoje bojevali težko in brez uspeha proti bolezni in smrti.

13

Božič, praznik kristjanov, je obiskal Travnik hkrati s skrbmi, spomini in slovesno otožnimi mislimi. To leto je bil božič tudi vzrok, da so oživeli stiki med francoskim in avstrijskim konzulom in njunima družinama.

Posebno živo je bilo na avstrijskem konzulatu. Gospa von Mitterer je imela obdobje dobrote, pobožnosti in vne-me za družino. Letala je okrog, kupovala darila in presene-

* Veder duh, umerjen počitek, dieta.

čenja za vse, se zaklepala v sobo, zaljšala božično drevesce in vadila na harfi stare božične pesmi. Ob spominu na božične noči v dunajskih cerkvah je mislila celo na polnočnico v dolski cerkvi, toda fra Ivo, kateremu je v tej zadevi poslala nekega uradnika, je odgovoril tako grobo in pikro, da si uradnik odgovora ni upal ponoviti konzulki; vendar jo je nekako prepričal, da v tej deželi še misliti ni na kaj takega. Konzulko je razočaralo, toda doma je nadaljevala s svojimi pripravami.

Sveti večer je potekel slovesno. Majhna avstrijska kolonija je bila polnoštevno zbrana ob božičnem drevescu. Hišo so ogreli in razsvetlili. Bleda in razburjena je Ana Marija vsakemu izročila darilo, zavito v svilen papir, povezano z zlatim trakom in okrašeno s smrekovimi vejicami.

Naslednji dan je bil obed, kamor so povabili Davilla z ženo in des Fossesa. Razen njih sta bila navzoča še dolski župnik fra Ivo Jankovič in mladi vikar gučegorskega samostana fra Julijan Pašalič, kot zastopnik obolelega gvardijana. To je bil tisti togo in brdavsasti menih, ki ga je des Fosses ob svojem prihodu v Bosno srečal v hanu na Kupresu in s katerim je pri prvem obisku Guče gore spet govoril in lahko nadaljeval razpravo, ki sta jo začela v tako nenavadnih okoliščinah.

V veliki obednici je bilo toplo; dišalo je po polihah in smrečju. Zunaj je bilo svetlo od belega, ko prah drobne snega. Odsev te svetlobe je padal po bogati mizi in se lomil v srebru in kristalu. Konzula sta bila v paradižni uniformah, Ana Marija in hči pa v lahkih modernih oblekah iz vikanega tila, z visokim pasom in širokimi rokavi. Samo gospa Daville se je ločila s svojo črmino, ki jo je delala še bolj shujšano. Oba meniha, postavna in zajetna možaka v nedeljskih kutah, sta docela zakrila stola, kjer sta sedela, in bila v tej pisani družbi kot dve rjavi kopi sena.

Pogostna diagnoza: Pomladna utrujenost

Ali se zbujate utrujeni? Ali ste pogosto zaspali, nervozni, so vam lasje izgubili sijaj, nohti pa se vam lomijo? Ali morda jokate brez vzroka, morda na delovnem mestu grešite? Ali imate nečisto kožo? Če na pet ali več takih vprašanj odgovorite pritrdilno in nimate drugih bolečin ali motenj, potem se diagnoza lahko glasi: pomladanska utrujenost.

Spanje je najboljši in najcenejši sredstvo za ohranitev zdravja in lepote. Ni zdravnika niti kozmetičarke, ki bi lahko nadomestila spanje. Stalna nespečnost negativno deluje na krvni pritisk, dihalne organe in podobno. Podočnjaki, nervoza in zmanjšana delovna sposobnost pogosto izdajajo pomanjkanje spanja. Toda koliko je pravzaprav treba spati? Znano je, da je več vredno dobro in globoko spanje kot dosti nemirnega spanja. Mnogim ljudem, posebno starejšim, je dovolj nekaj ur spanja, toda preko dneva se bodo še enkrat ali dvakrat nekoliko odpočili. Mlajšim

in nervoznim ljudem pa je potrebno devet ur spanja, pa še tožijo, da čutijo utrujenost.

Nikotin, kofein in tein ne delujejo dobro na organizem. Če se navadimo stalnega uživanja črne kave, čaja ali cigaret, bomo sčasoma čutili posledice na organizem. Predvsem pa se nas bo polotila nespečnost.

Pred spanjem se izogibajmo branja snovi, ki bi nas vznemirjala. Tudi razburljivi pogovori in bučna glasba škodi. Gotovo pa nam bo sprehod po večerji godil in bomo potem dobro spali. Obleka za spanje naj ne bo težka in tesna. V postelji se iztegnemo in sprostim mišice. Lezimo tako, da je križ v ravni liniji s posteljo. Najbolje je, če odstranimo veliko blazino in zadržimo samo majhno. Z večjo blazino si podložimo noge in poizkusimo tako spati.

Razen tega bi vsak človek moral vsaj enkrat na leto »očistiti«¹ svoj organizem. V te svrhe pijmo spomladi čaje, jejmo vitaminizirano hrano in se podrejajmo kuram z vitamini!

En mesec zamenjajmo zjutraj kavo s čajem, zaslaženim z medom. Tudi pred spanjem je dobro izpiti skodelico čaja iz kamilic, ki pomirjajo in čistijo kožo, čaj iz tavžentrože, ki izpodbuja prebavo, čaj iz melise, ki oživilja delovanje srca in pomirja živce, in podobno. Vitaminsko kuro je pričeiti samo, če jo je priporočil zdravnik, pri tem pa je predvsem treba paziti, da je prehrana pestra, da vsebuje dovolj povrtnine in sadja. Tiste osebe, ki so vajene kalorične prehrane, bi se morale enkrat na teden podrediti dieti, se pravi, da bi se morale hraniti izključno samo z enim živilom — mlekom, sadjem ali sadnim sokom.

Znana je tudi pomladanska kura s kvasom, ki vsebuje zelo mnogo vitamina B. To je ceno sredstvo, ki krepi srce in živce, čisti kri in preprečuje utrujenost. Kako jemljemo kvas?

Naš recept

Minestra

40 dkg mešane zelenjave (por, zelena, ohrovt),
1 žlica paradižnikove mezge,
5 dkg belega fižola,
1 čebula,
6 dkg maščobe,
5 dkg riža in špagetov,
5 dkg naribanega sira,
zelen peteršilj, timijan, majaron.

Drobno sesekljano čebulo podušimo na masti, ji dodamo na liste zrezano mešano zelenjavo in malo podušimo. Prilijemo posebej skuhan fižol v vodo, v kateri se je kuhala, ter prilijemo še toliko juhe ali vode, da je vse tekočine 2 litra. Dodamo prebran in opran riž, špagete in dišave ter kuhamo do mehkega.

Na koncu dodamo paradižnikovo mezgo, sesekljan zelen peteršilj in nastirgan sir.

Mesna solata z zeljem

1 manjša glava zelja,
četrt kg ostankov kuhanega ali pečenega mesa,
2 srednje veliki kisli kumarici,
2 trdo kuhani jajci,
pol kg krompirja,
sol, poper, kis, olje,
zelen peteršilj,
(namesto olja lahko vzamemo majonezo v tubi).

Zelje zrežemo na tanke rezance, meso, jajca in kuhan krompir na kocke, kumarice na kocke ali na kolesca. Vse damo v skledo, zabelimo z oljem in kisom ali majonezo. Dodamo še sesekljan zelen peteršilj in drobnjak ter solato narahlo premešamo.

Praženec s krompirjem in drobnjakom

3 dl mleka,
2 jajci,
10 dkg zmelega mesa ali ostankov od pečenke ali klobase,
24 dkg moke,
zelen peteršilj, drobnjak,
2 velika krompirja,
8 dkg masti.

V mleku razvrkljamo rumenjaka. Malo te tekočine primesimo delu moke in oboje dobro razmešamo, da dobimo gladko testo brez grudic. Nato med žvrkljanjem izmenoma dodajamo moko in tekočino.

Primešamo drobno sesekljan zelen peteršilj in drobnjak, ohlajen in pretlačen krompir s rokami, stresala lase in bliskala z očmi, samostanca pa sta si brisala goste kmečke brke in zrla v to viharo belo žensko z isto mirno zadrego kot v neznane jedi. Des Fossesu ni ušla naravna dostojanstvenost obeh preprostih mož, njuna pozornost, zadržanost in mirna odločenost, s katero sta zavračala jedi in pijače, ki jih nista bila vajena ali jima niso tehnikle. Celo njuna okornost v uporabljanju vilic in nožev in strah, s katerim sta se lotila posameznih jedil, nista bila nič smešnega in neokusnega, temveč prej dostojanstvena in ganljiva.

Razgovor je postajal čedalje bolj živ in glasan in se je razvijal v nekaj jezikih. Na koncu sta se samostanca odločno odpovedala sladkarijam in južnemu sadju. Ana Marija je pobledela, toda zadeva je bila naglo spet v pravih kolesnicah, ko sta prišla na vrsto kava in tobak, kar sta tudi fratra sprejela z nezatajeno dobro voljo — kot nagrado za vse, kar sta morala doslej prestati.

Moški so se umaknili kadit. Po naključju nista kadila ne Daville ne des Fosses, zato pa sta von Mitterer in fra Julijan puhala goste oblake dima; fra Ivo je nosil njuhanca in si z veliko modro ruto brisal brke in pordeli podbradek.

To se je zgodilo prvič, da je von Mitterer povabil obenem svojega nasprotnika in svoje prijatelje in da sta se konzula sešla v navzočnosti fratrov. Kakor da je božič

prinesel dneve nekakšnega slovesnega pomirjenja in da je smrt Davillovega sinka ublažila ali vsaj preločila sovražnost in nataknenost med njima. Von Mitterer je bil vesel, ker je on omogočil, da so se lahko uveljavili tako plemeniti občutki.

Ta božična gostija je bila hkrati dobra priložnost za vsakega udeleženca, da z vedenjem pokaže svojo »politiko«² in osebo v čim lepši luči. Von Mitterer je prikladno in umerjeno poudarjal pred Francozom svoj velik vpliv na fratre in njihove ovčice, samostanci pa so z vedenjem in besedami potrjevali. Daville je po službeni dolžnosti in iz osebne trme privzel vedenje Napoleonovega predstavnika; ta »imperialna«³ drža, ki je bila kaj malo izraz njegovega pravega značaja, mu je dajala grobijanski videz in postavila vso njegovo osebnost v neprimerno luč. E dini, ki se je vedel in govoril sproščeno in neprisiljeno, je bil des Fosses. Toda kat najmlajši je največ molčal.

Fratra kolikor sta sploh govorila, sta se pritoževala zoper Turke in globe, preganjanje in tok zgodovine, zoper svojo usodo in po malem na ves svet s tisto čudno in tipično slastjo, s katero vsak Bosanec tako rad govori o težkih in brezupnih stvareh.

V taki družbi, kjer je vsak hotel povedati le tisto, kar je želel da se razve in raznese naprej in skrbel da sliši samo tisto, kar mu je potrebno in kar drugi skrivajo, se pogovor seveda ni mogel razplesti in poteči sproščeno in prisrčno.

Kot dober in taktičen gostitelj von Mitterer ni pustil, da bi pogovor prešel na stvari, ki bi lahko sprožile spor. Samo fra Julijan in des Fosses sta se izločila in kot stara znanca razpravljala malo živahneje.

Bosenski frater in mladi Francoz sta si očitno ohranila simpatije in spoštovanje še od prvega srečanja na Kupre-

Med je sladek in zdravilen

V veliko zdravilnost medu preprosti ljudje verujejo že stoletja, toda njihova mnenja do danes ni nihče kdovekaj upošteval. Zdaj pa znanstveniki odkrivajo še zmeraj nove ali neznane lastnosti medu.

Nedavno je tudi ugledni ameriški učenjak, strokovnjak za proučevanje bolezenskih klic in bakterij nasploh ugotovil, da je med izredno uničevalno sredstvo bakterij ali pravzaprav najboljše razkužilo. Raziskovalec je položil na med izredno odporne bakterije in čakal kaj se bo zgodilo. Toda, če je pričakoval, da se bodo bakterije množile na medu, ki bi utegnil biti izvrstno hranilo, je moral biti tembolj presenečen. Ugotovil je namreč, da so na medu poginile v nekaj urah najnevarnejše bakterije.

Ta ugotovitev je spodbudila več znanstvenikov, da zdaj posvečajo medu veliko pozornost in ga vsestransko preskušajo. Morda res ni le sladek...

Čajno žličko kvasa stopimo v čaši mlačnega mleka, ki ga počasi po požirkih izpijemo. Mleko s kvasom pijemo deset dni enkrat na dan in po štirinajstih dneh odmora to ponovimo.

Limonin sok — visokovredna pijača

da použijemo ¼ skodelice soka na dan in že zadostimo tej potrebi. Posebno važna je limona oziroma limonin sok za bolnika.

V limoni in limoninem soku so bogato zastopane tudi mineralne snovi. Najvažnejši minerali v njem so: kalcij, kalij in železo. V primerjavi z ostalimi sokovi je treba poudariti zlasti večjo količino kalcija, ki ga v naši prehrani dostikrat primanjkuje.

Limonin sok ima veliko citronske kisline — do 6 %. Citronska kislina je z zdravstvenega stališča važen činitelj. Je naravni kzer-vans soka, ki preprečuje, da bi se v njem razvile zdravju škodljive klice. Citronska kislina je milega okusa in daje pijači osvežujoč značaj. V človeškem prebavnem traktu uravnava razvoj ustreznih mikroorganizmov, preprečuje nezaželeno gnitje, vpliva poživljajoče, nato pa brez ostanka popolnoma zgori, podobno kot sadni sladkor.

Sladkorjev je v limoninem naravnem soku zelo malo. Zato si sok pri pripravljanju limonade po okusu sladkamo.

Z limoninim sokom v pločevinasti dozi pa je treba znati pravilno ravhati. Vsebinsko doze je treba takoj povsem izprazniti, čim smo jo odprli tako, da smo jo na dveh me-

ODNOSI MED LJUDMI

Nevidne meje

Biti ob poroki skladen in nežen par je zelo dobro. Ostati tak par vse življenje, je še bolje, a tudi neprimerno težje. V prvih dneh ljubezni je prav lahko iti mirno mimo drobnih navskrižij, ki jih prinaša življenje v dvoje. Tedaj se zakonci ne sprašujejo, kaj je moje in kaj je tvoje. Pozneje se osebnosti spet postopoma pojavijo in skušajo vse bolj uveljaviti svoje zahteve.

Zakon je prostovoljno sklenjena zveza ne pa dogovor o suženstvu. Vsiliti možu ali ženi svoje predsodke, prijatelje, svoja zadovoljstva zares ni prav. Toda dovoljeno je prepričevati, pripeljati nekega do tega, da se navduši za stvari, ki ga do sedaj niso navduševale. Čeprav to ne uspe, imata dva, ki sta se odločila za skupno življenje, prav tako dovolj možnosti, da ostaneta dobra prijatelja in zakonca.

On bi šel rad na nogometno tekmo, ona pa v kino. Kaj je pri tem narobe, če gresta za dve uri vsak na svojo stran? Seveda pa mora biti med njima trdna osnova medsebojnega zaupanja in gotovost, da začasne neodvisnosti nihče ne bo slabo izkoristil.

Vsakdo čuti potrebo, da ima v stanovanju kotiček, ki je samo njegov. Zakaj? Da bere, piše, popravlja razne drobnarije. Brez potrebe je govoriti, da je to mogoče delati kjerkoli, brez posebnega miru.

Da bi življenje v dvoje uspelo, morajo biti povsod urejene nevidne meje, ki jih bosta oba spoštovala. Poglejmo na primer kopalnico. Če zakonca ne bosta upoštevala navad drug drugega, se bo pogosto dogajalo, da jo bosta potrebovala v istem času, da bo eden porabil preveč tople vode itd. Hočeš, nočeš — treba je upoštevati določena nenapisana pravila.

Posebno veliko nevarnosti je v dnevi sobi. Naj bo ta zelo topla ali le zmerno ogrevana? Zena, ki se hitro prehladi, ima svoje pravice, mož, ki se ne počuti dobro v topli sobi, ima tudi svoje pravice. On rad posluša radijska poročila, ona samo glasbo. Če bo eden popustil drugemu, bo tudi drug rad to storil, ko bo to potrebno.

Povsod se uveljavijo meje: vidne in nevidne. V omarah, po predalih, na policah...

Če je v omari možovo perilo pomešano z ženinim, je nepotrebna jeza zaradi zmešnjave, ki jo bo povzročil mož, ko bo v hitrici iskal robček. Če bo žena gospodarila po njegovem »carstvu«, bo prav gotovo prišlo do živčnega razgovora: »Kdo je pospravljal po moji mizi? Ničesar ne najdem!«⁴ — »To je tudi nemogoče, v takile zmešnjavi!«⁵ — »Že mogoče, toda jaz se v njej dobro znajdem!«⁶

Pri tem ima mož prav. Vsakdo ima pravico na mesto, ki je res samo njegovo in v njem gospodari kakor hoče. Zato mu pustite njegove stvari. To tolikanj bolj, ker imate tudi vi svoje »carstvo«. V enem izmed predalov se kopčijo stari trakovi, popisane beležnice, prazne škatlice in kratke vrvce. Vztrajno vse to hranite in ne prenesete nasveta, da bi vse skupaj vrgli v peč.

stih na pokrovu navrtali. Če celotne količine soka ne porabimo takoj, ga je treba preliti v stekleničko, jo dobro zapreti oziroma zamašiti in jo hraniti na hladnem prostoru, najbolje v hladilniku.

su. Poznejša shajanja na Guči gori so ju še bolj zblížala. Oba mlada, vedra in zdrava moža sta načenjala pomenek pa tudi prijateljsko prepiranje z zadovoljstvom, brez zahrblnih misli in osebne nečimrnosti.

Malo sta se odmaknila, gledala skozi močno okno gola drevesa, posuta s prhkim snegom, in se pomenkovala o Bosni in Bosancih. Des Fosses je prosil podalkov in pojasnil o katoliškem življu in delu fratrov. Potem pa je tudi sam povedal mirno in iskreno svoje dosedanje vtise in skušnje.

Frater je takoj sprevidel, da »mladi konzul«⁷ v Travniku ni prespal časa, temveč nabral veliko podatkov o deželi in ljudeh, pa tudi o katoličanih in delu fratrov.

Oba sta soglašala, da je življenje v Bosni izredno mučno, ljudje vseh ver pa bedni in zaostali v vsakem pogledu. Iščoč vzrokov in razlag takemu stanju, je frater obtožil turško oblast in trdil, da sploh ni misliti na zboljšanje, dokler se dežela ne reši turške sile in dokler turške oblasti ne zamenja krščanska. Des Fosses se ni maral zadovoljiti s tako razlago, temveč je iskal vzrokov tudi v kristjanih samih. Turška vladavina, je trdil, je ustvarila pri svojih krščanskih podložnikih posebne karakteristične lastnosti, kot so potuhnjenost, trma, nezaupanje, mislna lenoba in strah pred vsako novostjo, vsakim delom in gibanjem. Te lastnosti so dozorele v stoletjih neenakih bojev in večne obrambe, prešle v naravo tukajšnjega človeka in postale tajne poteze njegovega značaja. Porojene v sili in pod pritiskom, so danes in bodo tudi posled huda ovira napredku, slaba dediščina težke preteklosti in velika napaka, ki jo je treba izruvati.

(Nadaljevanje sledi)

DOGAJALO SE JE PRED 25. LETI:

„Anschluss“

Papen je pričakoval avstrijskega gosta na meji. Ko se je vozil z avstrijskim kanclerjem Schuschniggom v Berchtesgaden, mu je izjavil, da je Hitler danes zelo dobre volje, in nato izrekel führerjevo upanje, da se avstrijski kancler ne bo jezil zaradi navzočnosti treh generalov: Keitela, novega šefa OKW, Reichenaua, poveljnika vojske na bavarsko-avstrijski meji, in Sperrleja, poveljnika zrakoplovstva na istem področju.

Malo pozneje se je Schuschnigg znašel sam s Hitlerjem v prostorni delovni sobi, katere velika okna so gledala na nepremične, s snegom pokrite Alpe in na Avstrijo, njuno rodno deželo. Schuschnigg je začel pogovor o čudovitem razgledu in o sobi, o kateri ni dvoma, da je bilo v njej mnogo odličnih sestankov. Toda Hitler ga je kratko prekinil: „Nisva prišla sem, da bi se pogovarjala o lepem razgledu in vremenu.“ Nato se je začela nevihta. Hitler ga je napadel: „Vi naredite vse, da se izogibate prijateljski politiki... Vsa avstrijska zgodovina je neprekinjeno dejanje veleizdajstva. Ta zgodovinski paradoks je treba končati. Lahko vam takoj povem, Herr Schuschnigg, da sem se končno odločil prenehati s tem. Nemški rajh je ena največjih sil in nihče ne bo vzdignil glasu, če bo rešil svoja mejna vprašanja.“ Po dolgi vrsti groženj je Hitler sklenil: „Dajem vam še eno, zadnjo priliko za sporazum, Herr Schuschnigg. Če sedaj ne najдете rešitve, bodo dogodki šli po svoji poti... Pomislite, Herr Schuschnigg, dobro premislite. Jaz lahko čakam samo do popoldneva.“ Kakšni so stvarni pogoji nemškega kanclerja? — je vprašal Schuschnigg, ki ga je Hitler ves čas v nasprotju z diplomatskim protokolom klical s priimkom. „O tem bova govorila popoldne,“ je odgovoril Hitler.

Pri kosilu je bil Hitler zelo dobre volje. Govoril je o konjih in hišah. Obljubljal je, da bo gradil višje nebotičnike, kakršni so v Ameriki. Čeprav je bil strasten kadivec, Schuschniggu ni bilo dovoljeno, da bi v Hitlerjevi navzočnosti prižgal eno samo cigareto. Po kosilu mu je Ribbentrop izročil načrt „sporazuma“ s pripombo, da je to končna Hitlerjeva zahteva, da razprave ne bo in da ga mora takoj podpisati. V resnici je bil to ultimatum, v katerem se je zahtevalo,

da v tednu dni predajo avstrijsko vlado v roke nacistov: notranji minister, šef policije in varnostne službe mora postati pronacist Seyss-Inquart, drugi pronacist Glaise-Horstenau (v drugi svetovni vojni nemški vojaški poveljnik v Paveličevi NDH) po vojni minister. Avstrijska in nemška vojska morata vpustiti najožjo zvezo s stalnim izmenjavanjem oficirskega kadra in drugimi ukrepi, avstrijsko gospodarstvo mora preiti v nemški gospodarski sistem in zato naj postane minister za finance pronacist Fischböck.

Schuschnigg so nato poklicali k Hitlerju, ki mu je takoj sporočil: „Herr Schuschnigg... tu je načrt dokumenta. Nimava kaj razpravljati. Jaz ne bom spremenil niti črke. Vi boste to podpisali in izpolnili moje zahteve v treh dneh ali pa bom ukazal pohod v Avstrijo.“

To se je zgodilo v Berchtesgadenu 12. februarja 1938.

Schuschnigg je kapituliral. Rekel je Hitlerju, da je pripravljen podpisati, toda da ima po ustavi pravico podpisovati in izvrševati takšne sporazume samo predsednik republike. Hitler se je strinjal. „Odločil sem se spremeniti svoje mnenje, prvič v življenju. Toda opozarjam vas, da je to vaša zadnja prilika. Dajem vam še tri dni, da uresničite sporazum.“

Štiri dni pozneje je avstrijska vlada razglasila splošno amnestijo za naciste in izvedla reorganizacijo kabineta, v katerem je bil Seyss-Inquart notranji minister. Naslednjega dne je novi minister pohitel v Berlin, da bi obiskal Hitlerja in dobil od njega ukaze.

Hitler je takoj potem storil tudi drugi korak z govorom v Reichstagu: „Več kot deset milijonov Nemcev živi v dveh državah, ki sta zvezani z našimi mejami... Toda o eni stvari ne sme biti dvoma. Politična ločenost od rajha ne sme voditi k uničenju njihovih pravic — splošne pravice do samoodločbe... Interese nemškega rajha nam nalagajo dolžnost, da zaščitimo tiste Nemce, ki nimajo možnosti, da bi si z lastnimi silami zagotovili svojo politično in duhovno svobodo.“

To je bila surova javna izjava, da Hitler

smatra odslej prihodnost sedmih milijonov Avstrijcev in treh milijonov sudetskih Nemcev za zadevo tretjega rajha.

Schuschnigg je govoril štiri dni pozneje in poudaril, da je Avstrija prišla do konca svojih popuščanj, ko „moramo reči: Do tu in ne dalje“. Avstrija se nikdar ne bo odpovedala svoji neodvisnosti. S tem v zvezi se je Schuschnigg odločil za plebiscit, toda Hitler ni imel časa za igro. Nacistične tolpe so pod pokroviteljstvom policijskega ministra prevzemale oblast v pokrajinah. V deželi je nastala splošna zmeda. Hitler je sklical svoje generale in jim ukazal, naj pripravijo operacijo Otto. Sledila je Hitlerjeva Direktiva št. 1: „... 2. celotno operacijo bom vodil osebno... 4. Armadne in letalske sile morajo biti narejene za invazijo najpozneje 12. marca 1938 ob 12.00.“

11. marca ob 5.30 zjutraj je Schuschnigg prebudil telefon. Šef policije je sporočil, da so Nemci zaprli mejo pri Salzburgu, ustavili železniški promet in koncentrirali čete vzdolž meje. Schuschnigg je takoj sklical sejo vlade, toda Seyss-Inquarta in Glaise-Horstenaua niso mogli nikjer najti. Prvi je na letališču čakal drugega, ki se je vračal iz Berlina z novimi Hitlerjevimi direktivami — preklicati plebiscit. Schuschnigg je pristal in Seyss-Inquart je takoj poklical Berlin, da obvesti Göringa. Toda po nacistični logiki je moralo eno popuščanje roditi drugo. Potek dogodkov so zapisovali iz minute v minuto — da bi zadeva bila še bolj komična — v Göringovem Institutu za raziskovanja, ki je registriral 27 telefonskih pogovorov iz Göringovega urada. Na Seyssov prvi telefonski klic je Göring odgovoril, da Schuschniggova odpoved plebiscita ne zadostuje in da ga bo po pogovoru s Hitlerjem zopet klical. Ob 3.05 je Göring ukazal, da mora Schuschnigg odstopiti, Seyss-Inquart pa mora biti v teku dveh ur imenovan za kanclerja. Göring je Seyssu še rekel, naj potem

pošlje führerju telegram, kakor je bilo dogovorjeno. To je bila prva omemba telegrama, ki se bo pojavljal v prihodnjih urah. Wilhelm Keppler, posebni Hitlerjev agent v Avstriji, ki je popoldne prispel iz Berlina, je Seyssu pokazal besedilo telegrama, ki ga mora poslati führerju. V telegramu se je zahtevalo, naj v Avstrijo pošljejo nemške čete, ki bodo naredile red.

Schuschnigg se je uklonil ultimatu in dal odstavko. Seyss je obvestil o tem Göringa ob 5.30: „Predsednik je sprejel Schuschniggovo ostavko... Sugeriral sem mu, naj meni izroči kanclerstvo, toda imenovati hoče Enderja...“ Göring: „Ne, to ne gre. Pod nobenim pogojem. Obvestite predsednika, da mora kanclersko oblast dati vam, in prevzemite kabinet, kakor smo se domenili... Zapomnite si tole: Pojdite takoj z generalom Muffom (nemškim vojnim atašejem) in recite predsedniku, če takoj ne sprejme pogojev, bodo čete, ki so že pripravljene, nocoj vkorakale ob vsej meji in Avstrija bo prenehala obstajati... Povejte mu, da ni več časa za šale. Invazija bo ustavljena samo v primeru, če do 7.30 dobimo sporočilo, da vam je Miklas (predsednik republike) izročil kanclerstvo... Skličite vse nacionalne socialiste v deželi. Sedaj morajo biti na cesti. Zapomnite si, sporočilo mora priti do 7.30. Če Miklas tega ne more razumeti v štirih urah, se bomo potrudili, da bo razumel v štirih minutah.“

Ob 6.30 sta bila Keppler in Seyss znova pri telefonu in sporočila Göringu, da se predsednik še vedno upira.

I V A N J A N

Rjuha je izginila

Tam, kjer je stala hišica partizanske mamiče, je dolina ozka, stisnjena. Od tam naprej se širijo bregovi, kot bi pred seboj razprostrli silno dolge in dobrotljive roke. In tam na koncu, med redkimi smrekami, je tičalo terensko bivaljšče. S tistega roba se je lepo videlo po dolini, vse tja do hišice dobre mamiče. Tako so bili zmenjeni: Če bo nevarno, bo v lino vselej obesila veliko belo rjuho; če je ne bo, lahko hodijo brez skrbí.

In tistega dne so se brezskrbno spuščali navzdol. Nad njimi so bili živahni beli oblaki, pod njimi iskriv potok...

»Poglej, rjuha,« se je vzemiril Štefan. Tam iz line se je vila bela rjuha.

»Pravkar je bilo še vse v redu! Kaj bi moglo biti?«

Terenci so se stisnili med grmičje in Štefan je upiral tja dol svoj veliki, stari daljnogled, ki ga je imel vedno okoli vratu. A ni nič opazil...

Minilo je pol ure. Obrnili so se navkreber. Tudi po grebenih se je dalo priti tja, kamor so bili namenjeni.

»Naša mamiča se je spet izkazala! Kdo ve, če ne bi prišli drugače pred cev!« so se menili.

Močno so ji bili hvaležni. A tudi zaskrbljeni.

S temi občutki se je Nande, ki je bil glavni, ustavil in pogledal tja dol, kot bi se hotel vsaj s tem zahvaliti mamiči za njeno skrb. A glej: Rjuha je izginila!

»Stojte, bratci, kar po dolini jo urežimo!« Kot bi jih vse imel nekdo na vrvi so se obrnili navzdol proti potoku.

»Stavim, da je bila patrulja zelencev, ki se ji je mudilo nazaj!« je modroval tretji, mladinec Mirko.

»Nimaš s kom staviti, saj drugače ni moglo biti,« ga je zavrnil Štefan. »To bi še moja stara mati uganila!«

Zdaj so že s prostimi očmi videli sto in stokrat prehojene tri stopnice pred vrati mamine hišice.

Za majhnim oknom se je premaknil zastor. »Čaka nas. Radoveden sem, pojdimo!« Pri lesi so malo zastali. A nič se ni premaknilo. Kje si, mamiča?

»Kaj pa počneš danes, da je ni na spregled?« »Bi mar rad, da nas čaka z godbo in s cvetjem?« se je rogala Štefan.

»Pa mi danes le ni nekaj všeč. Tista rjuha prej...« je godrnjal Nande.

Toda rjuhe že dobro uro ni bilo več. Trije pari okovanih čevljev so pristorkljali v mamino vežo. Kako prijeten je bil ta dom! »Dober dan!«

Göring: „Prav, potem mu mora Seyss odpovedati pokorščino. Pojdita še enkrat tja in mu odkrito povejta, da bo Seyss poklical nacionalsocialistično gardo in da bodo čez pet minut po mojem ukazu vkorakale naše čete.“

V tem so nacisti že zavzeli ceste in predsedstvo vlade, toda predsednik Miklas ni sprejel ultimata. Schuschnigg je po radiu objavil nemški ultimatum in izjavil: „Odložili smo se, da ukažemo četam, naj se ne upirajo.“

Ob 8.48 se je Göring ponovno pogovarjal s Kepplerjem: „Pozorno poslušajte. Seyss-Inquart nam mora poslati takle telegram, zapišite: „Začasna avstrijska vlada, ki po ostavki Schuschniggove vlade smatra za svojo nalogo, da uvede v Avstriji red in mir, pošilja nemški vladi nujno zahtevo, da jo v tem podpre in ji pomaga pri preprečevanju prelivanja krvi. V tem namenu prosimo nemško vlado, naj pošlje svoje čete čimprej.“

Keppler je izjavil maršalu, da bo tekst telegrama takoj pokazal Seyss-Inquartu. „Dobro,“ je odgovoril Göring, „ni treba pošiljati telegrama. Vse, kar naj reče, je: Strinjamo se.“ Uro pozneje je Keppler znova klical Berlin. „Povejte maršalu, da se Seyss-Inquart strinja.“

Drugo jutro je imel „Völkischer Beobachter“ kričeč naslov: „Nemška Avstrija rešena kaosa.“

Brez strele in brez intervencije Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze, katerih vojne sile so bile mnogo močnejše, je Hitler dodal rajhu sedem milijonov podanikov in pridobil izredno važno strateško pozicijo za svoje prihodnje načrte. Ne samo da je njegova vojska sedaj odklenila Češkoslovaško od treh strani, temveč si je osvojil tudi Dunaj, vhodna vrata v jugovzhodno Evropo.

Odlomek iz knjige
„Vzpon in propad tretjega rajha“

IZREKI

■ Nobena knjiga ni tako slaba, da ne bi bila za kaj koristna.

(Plinij C.)

■ Knjige bi morale voditi k nemu od ciljev: modrost, sočutje, radost ali korist

(Denham)

■ Knjiga je prijatelj, ki nikdar ne razočara

(Johnson)

■ Branje je za duha to, kar je telovadba za telo

(Steele)

■ Mnogo ljudi bere, toda malo jih zna brati

(Mme de Warens)

■ Poglavitna dolžnost neznanega književnika je, da je zanimiv. Pravica, da so dolgočasni, pripada samo slavnim književnikom

(Berr)

■ Ponavljati stvari, ki so že bile izrečene, in prepričevati svet, da jih prvič sliši, v tem je vsa umetnost pisanja

(de Gaurmont)

■ Nekoč je bila književnost umetnost, finance pa obrt; danes je narobe

(Roux)

ZMAGE FAVORITOV NA SVETOVNEM PRVENSTVU V UMETNEM DRSANJU

Ob koncu tedna je bilo v Cortini d'Ampezzo (Italija) končano svetovno prvenstvo v umetnem drsanju, ki je v glavnem pomenilo reprizo nedavnega evropskega prvenstva v Budimpešti. Z izjemo tekmovanja moških so vse konkurence odločili v svojo korist evropski zastopniki.

Pri ženskah je ponovila lanskoletni uspeh Nizozemka Sjoukje Dijkstra, ki je s precejšnjo prednostjo zmagala pred Dunajčanko Heitzerjevo in Francozinjo Hassler. Heitzerjevi je tokrat uspelo premagati Francozinjo s precejšnjim naskokom iz obveznega drsanja, dočim je Hasslerjeva v svoji prosti vaji skoraj prekosila celo svetovno prvakinja.

Konkurenco moških je odločil zase Kanadčan McPherson, velik skakalni talent, ki je pustil za seboj Francoza Calmata ter Nemca Schnellendorferja.

Ples na ledu se je končal z zmago mlade češkoslovaške dvojice Roman — brata in sestre, ki sta na evropskem prvenstvu v Budimpešti osvojila 2. mesto za angleškim parom. Tokrat se je slika obrnila.

Na gledalce je napravilo največji vtis tek-

movanje parov, na katerem je zmagala dvojica evropskih prvakov Kilius-Bäumler. Devedesetletna sodnikova je zopet očitno zastopala ruski par Bjelusova-Protopopov, ki je vsaj za pol razreda prekosil nemškega.

KILLY NAJBOLJŠI V KRANJSKI GORI

Na alpskem FIS-tekmovanju v Kranjski gori se je z osvojitvijo drugega in tretjega mesta najbolj odlikoval mladi francoski smučar Killy. Veleslalom je presenetljivo odločil zase Francoz Mauduit pred Švicarjem Grünfeldterjem, Killyjem, Stieglerjem, in Zimmermannom in Hiasom Leitnerjem, dočim je bil v slalomu prepričljivo najboljši Stiegler pred Killyjem in Hiasom Leitnerjem. Svetovni prvak Zimmermann je padel in bil izločen.

BOKSARJI ODREDA NA KOROŠKEM

Boksarska ekipa ljubljanskega Odreda je te dni navdušila Beljak in Lienz, kjer se je pomerila z domačimi klubi, okrepljenimi z najboljšimi koroškimi boksarji. Ljubljancini so v Beljaku potolkli domače moštvo s 16:4, v Lienzu pa so zmagali z 12:8. V vrstah gostov je najbolj navdušil Prešeren v polsrednji kategoriji, dočim sta v vrstah domačinov napravila največji vtis državna prvaka Kohlegger in

Kolleritsch. 8. junija bo ljubljanska ekipa v Celovcu gost Atletikov.

DVA HOKEJSKA PORAZA AVSTRIJE

Izbrana hokejska ekipa Avstrije, ki bo na svetovnem prvenstvu v Stockholmu sodelovala v tretji skupini, je podlegla reprezentanci Romunije s 3:7 oz. 2:5. Gostje, ki so že v Celovcu napravili velik vtis, so pokazali lep hokej in v vseh pogledih nadigrali rdečo-belodečo moštvo.

V zadnji hokejski tekmi sezone 62-63 je predstavljala nasprotnika celovških Atletikov izbrana ekipa Jugoslavije, ki je po zanimivi in dramatični tekmi podlegla v zadnjih fazah igre s 3:7. Atletiki so igrali, kakor že dolgo ne, pa tudi gostje so pokazali velik napredek. Po fanatičnem vzpodbujanju gledalcev, kakršnega v Mestni hali že dolgo ni bilo slišati, je KAC v zadnjem delu tekme prevzel pobudo v svoje roke in v izrednem finišu dosegel zadnjo zmago letošnje sezone.

ANGLIJA PROTI OSTALEMU SVETU

23. oktobra tega leta se bo v okviru proslavljanja stoletnice Angleške nogometne zveze v londonskem Wembley stadionu pomerila najboljša enajstorica Anglije z reprezentanco osta-

lega sveta. Četvorica selektorjev, ki bo sestavila svetovno reprezentanco, je sestavljena iz Irca Cavana, Brazilca dr. Murgela, Jugoslavan dr. Andrejevića in Američana McGuira. Okostje ekipe je že nominirano: Vratarji: Carbajal (Mehika); Fahrian (Z-Nem.) — Branilci in tekači: Djalma Santos (Braz.); Matrai (Madž.), Novak (ČSSR), Elder (S-Irska), Po-

OPOZARJAMO

športnike in ljubitelje športa na tradicionalni smučarski troyob Koroška - Slovenija - Videmska pokrajina v Zahomcu!

Vabilo in objava sporeda je na 4. strani lista.

pović, Radaković (Jugoslavija), Crerand (Škot.), Pluskal (ČSSR), Schnellinger (Z-Nem.), Rojas (Čile), Masopust (ČSSR), Baxter (Škot.). Napadalci: Garrincha (Brazzil.), Kopa (Franc.), Pele (Brazil.), Galić (Jugosl.), Kvasnak (ČSSR), Altafini (Ital.), Albert (Madž.), Rivera, Sivori (Ital.), Law (Škot.), Gento (Španija), Meški (SSSR), Jones (Wales), Eusebio (Port.).

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 9. 3.: 8.05 Naš hišni vrst — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Večne ceste“, roman — 15.45 Knjižni količek — 16.00 Iz vseh dolin zveni... — 16.55 Mount Goethe — 17.00 Popoldanski koncert — 19.20 Mešana za vas — 20.15 Schubert — Bruckner — Mahler.

Nedelja, 10. 3.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 7.30 Vedno veseli — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Popevke od večeraj, da danes še ne pozabljene — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.45 Godba na pihala — 20.10 Kdo je storilec? Kriminalna igra — 21.18 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 11. 3.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas! Za vst! — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.25 Staroavstrijska slikanica — 21.30 Operni koncert.

Torek, 12. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Jutranja glasba — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Klavirska glasba za otroške roke — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Navosti na knjižni polici — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 XY ve vse — 20.15 „Tukaj sem, dragi oče“, igra.

Sreda, 13. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Predstavljamo vam: Kurt Siegel — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Popevke se vrstijo — 20.15 „Strelca“, komična opera.

Četrtek, 14. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Romantična komorna glasba — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Ljudske pesmi — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Tiha pola — 21.00 Za filateliste.

Petek, 15. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.00 Romantična glasba — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 18.15 Pastro mešana — 19.00 Z Luisa Marlini pa celam svetu — 20.15 Okoli zlate košare — 20.45 Josef Rixner: Il. rapsodija.

II. PROGRAM

Sobota, 9. 3.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 11.00 Ljudske pesmi — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Glasba ne pozna meja — 14.30 Godba na pihala — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Ritmi in melodije — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Vseh devet — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.35 Ljubite Brahmsa! — 20.00 Avstrijska hit-parada — 21.00 Strauss vam igra.

Nedelja, 10. 3.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Vesele note — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Ljud-

Iščemo eno kuharico in eno sobarico za penzijo ob Vrbskem jezeru. Interesentki sta lahko tudi iz Jugoslavije. Nastop službe s 1. majem, plača po dogovoru, stanovanje v hiši. Ponudbe na naslov: Uprava „Slovenski vestnik“ Celovec - Klagenfurt, Gasometerg. 10.

Iščemo za gospodinjstvo izkušeno žensko — proti dobremu zaslužku. Schild, Klagenfurt, Alter Platz 31.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

ska glasba — 16.00 Glasba za mlade zaljubljene ljudi — 18.00 Godalni orkester Wilhelm Dumke — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Prof. Jaro Schmied.

Ponedeljek, 11. 3.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Da, to je moja melodija — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.50 Pred 25 leti je bila Avstrija okupirana — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Zaljubljeni gosli — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Pred 25. leti: 11. marec na „Ballhausplatzu“ — 20.00 Koncert dunajskih filharmonikov.

Torek, 12. 3.: 8.20 Prosimo prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Vedno veseli — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Znanj orkestri — 15.30 Melodičen sprehod na — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 19.30 Sreča trinajstega — 20.00 Pred 25. leti: Goebelsov govor velja tudi za Avstrijo — 20.30 Dirigira Robert Stolz.

Sreda, 13. 3.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Z veseljem igranjem — 11.00 Ljudske pesmi — 13.30 Za prijatelja operni melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Veliki orkester Radia Dunaj — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Popevke — 19.30 Pred 25. leti: Mesto spremeni svoj obraz — 21.10 Seine-Donava.

Četrtek, 14. 3.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 14.05 Znanj orkestri — 15.30 Orkester Franz Deuber — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Zabava — beseda — 20.40 Hahaha, stari belci...

Petek, 15. 3.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske pesmi — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Bolelna glasba — 16.00 Koncertna ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 „Lep denar“, komedija — 21.00 Mi in gore.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 9. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dam obujaš mi spomin... (Suha, 1. del) Nedelja, 10. 3.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 11. 3.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Za našo vas. 10 minut za športnike — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 12. 3.: 14.15 Poročila, objave. Iz ljudstva za ljudstvo.

Sreda, 13. 3.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 14. 3.: 14.15 Poročila, objave. Bolje je paziti, kot zdraviti se.

Petek, 15. 3.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Nekaj minut s selskimi delci in fanti. Koroški kulturni pregled.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00. Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kalendar — 10.15 Od tod in ondod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 9. 3.: 9.25 Časke pihalne godbe — 9.45 Slovenski orkester poje pesmi raznih narodov — 12.15 Pesmi izpod zelenega Pohorja — 12.30 Koncertni drbiž — 13.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 14.35 Voščila — 15.15 Zveneče kaskade — 16.00 Vsak dan za vas — 17.50 Klavir v ritmu — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Stari operni mojstri — 20.00 Vesele in poskočne za začetek sobotnega večera — 21.00 Za konec tedna — ples.

Nedelja, 10. 3.: 8.00 Mladinska radijska igra — 8.30 „Iz dežele palčkov“ — 8.45 Lepa melodija — 10.00 Še pomnila tovariši... — 10.30 Nedeljska malineja operne glasbe — 11.50 Kitaro v ritmu — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.15 Igra ansambel Ralph Bunge — 15.30 Pesmi in plesi iz Španije — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Orglice s popevkami in prijetnimi melodijami — 18.30 Šport — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Ciklus ruske opere.

Ponedeljek, 11. 3.: 8.05 „Nova ljubzenske pesmi Johanna Brahmsa“ — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Narodne pesmi s črnega kontinenta — 12.15 Narodne in domače viže — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 13.30 Sopranske arije — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Obdobja slovenskega samospela — 18.00

Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Prvi večerni ples — 18.30 Akademski oklet — 20.00 Skupni program JRT — studija Zagreb.

Torek, 12. 3.: 8.40 Lepa melodija — 9.25 Poje Komorni zbor radia Ljubljana — 9.40 Zbor in orkester Peter Palmer — 10.15 Nekaj stare francoske glasbe — 12.15 Borsanske narodne pesmi — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 13.30 Glasba Bedricha Smetane — 14.35 „Po cvetličnih tratah...“ — 15.15 Pogled z ljubljanskega mesta — 15.30 V torkel nasvidenje — 17.05 Koncert po željah — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Nagajana sonata — 20.15 Radijska igra.

Sreda, 13. 3.: 8.05 S Kavkaza na Balkan — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.30 Slovenske narodne — 10.45 Clovek in zdravje — 12.15 Oklet bratov Pinal — 13.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 15.15 veneče kaskade — 17.05 Govorica glasbenih instrumentov — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Melodije Borisa Kavčiča — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Naš nočni kalendarokop.

Četrtek, 14. 3.: 8.25 Poje Predrag Gorković — 10.20 Pet minut za novo pesmico — 10.55 Vsak dan nova popevka — 12.15 Igra pihalni orkester — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 14.27 Z lokom po strunah — 14.35 Voščila 15.15 Zveneče kaskade — 15.30 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 V plesnem ritmu — 20.00 Četrikov večer domačih pesmi in napetav — 20.45 Razpoloženska glasba z orkestrom Geoff Love.

Petek, 15. 3.: 8.05 Iz baleta „Čajna punčka“ — 8.35 Nekaj glasbe ob delu — 9.45 Trio Maks Kovačič — 12.15 Venček slovenskih narodnih — 12.44 Ob zvokih zabavne glasbe — 13.30 Iz filmov in glasbenih revij — 14.35 Straussovi valčki — 15.15 Napetki za turiste — 15.20 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.45 Jezikovni pogovori — 18.00 Poročila in aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Poja ruski narodni zbor — 20.00 Zabavni orkester RTV Beograd — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Klavir v ritmu.

RADIO TRST

Nedelja, 10. 3.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenske zborovske skladbe tržaških avtorjev — 11.15 Za najmlajše — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 Vokalni kvintet Niko Strlof — 15.20 Portret v miniaturi — 17.00 Filmski svet v besedi in glasu — 18.30 Poklici in razvedrila: „Filatelisti“ — 21.00 Iz slovenske folklorne — 21.30 Sodobna simfonična glasba.

Ponedeljek, 11. 3.: 12.00 Iz slovenske folklorne — 18.00 Violinist Rok Klopčič — 18.30 Vabilo h glasbi — 19.00

Ta teden vam priporočamo:

Izbor zgodovinskih romanov

- Avgust Šenoa: **PREKLETSTVO**, roman iz 14. stoletja, dve knjiga, skupno 812 str., ppl. 68 šil.
- Nis Petersen: **OPANKARSKA ULICA**, roman iz časa cesarja Marka Avgustina, 376 str., br. 17 šil.
- Ilja Ehrenburg: **PADEC PARIZA**, roman iz Francije na zgodovinski prelomnici, 528 str., ppl. 85 šil.
- Svetolik Ranković: **GORSKI CAR**, roman iz Srbije ob koncu minulega stoletja, 212 str., pl. 32 šil.
- Joseph Bedier: **ROMAN O TRISTANU IN IZOLDI**, viteški roman iz 12. stoletja, 228 str., polusnje 64 šil.
- Ilka Vaštetova: **SVET V ZATONU**, roman iz zgodnje zgodovine Slovencev, 260 str., br. 18 šil.
- Ana Wambrechtsamer: **DANES GROFJE CELJSKI IN NIKDAR VEČ**, zgodovinski roman iz 15. stoletja, 608 str., ppl. 78 šil.
- Vlado Firm: **USKOŠKA NEVESTA**, zgodovinska povest iz 16. stoletja, 212 str., br. 22 šil.
- Anatole France: **BOGOVI SO ŽEJNI**, roman iz francoske revolucije, 304 str., pl. 25 šil.
- Alois Jirasek: **PROTI VSEM**, zgodovinski roman iz husitskih vojn, 600 str., pl. 50 šil.
- Janko Moder: **SVETA ZEMLJA**, roman iz najstarejše slovenske zgodovine, 544 str., pl. 50 šil.
- Andre Malraux: **UPANJE**, roman iz španske državljanske vojne, 444 str., pl. 30 šil.
- Frans G. Bengtsson: **RDEČI VIKING**, roman skandinavskih narodov na prelomu 10. in 11. stoletja, 460 str., ppl. 82 šil.
- Kasimir Edschmid: **SIMON BOLIVAR**, roman o osvoboditeljih Južne Amerike, 532 str., pl. 57 šil.
- Lion Feuchtwanger: **ŠPANSKA BALADA**, zgodovinski roman iz srednjeveške Španije, 432 str., ppl. 68 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse